

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. „Oost en West. — Mijn reis door Borneo, door H. F. Tillema. Van orang-orang, orang-oetans, en orang-orang-oetan. III. Telok Bajoer (met foto's). Multatuli en het Kultuurstelsel, door Jhr. W. H. W. de Kock. — De Minahassa, door F. van Peski. — Emoties van Repatriërenden in de 17de eeuw, door S. P. l'Honoré Naber. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. Tienjarig bestaan Vereen. „Voorwaarts”. — Berichten der Afdelingen: Apeldoorn. — Mededeelingen: I. Van het Hoofdbestuur, II. Van het Dag. Bestuur, III. Van de Redactie, Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 29 Mei tot 5 Juni.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging op Zaterdag 22 Juni e.k. te Breda, in het Restaurant „De Schuur”, a. d. Catharinastraat, des namiddags te ± 1 uur.

PUNTEN VAN BEHANDELING:

1. Opening.
 2. Notulen. (Zie K.W. 21 Juni '28, no. 25.)
 3. Jaarverslag; Rekening en Verantwoording 1928 met rapport Verificatie-Commissie en Begroeting '29. (Zie K.W. 4 April '29, no. 14.)
 4. Benoeming Commissie nazien Jaarrekening enz. '29.
 5. Voorziening vacatures H.B. Aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Zuyderhoff, Logeman, v. d. Brugh, Mr. Huges, Franke en Van Hamel. Door de namen der volgende H.H. zijn achtereenvolgens dubbeltallen gevormd: Kroon, C. J. Feith, Breukink, v. d. Heide, Jhr. Mr. W. W. Feith en Mr. E. Rijke.
 6. Bepalen plaats volgende Algemeene Vergadering.
 7. Rondvraag en sluiting.
- De Alg. Secretaris,
VAN DER BRUGH.

B. De dagindeeling is de volgende: Ontvangst en menkomst in Rest. „De Schuur” ongeveer 11 uur; ontvangst ten stadhuisse; Lunch in „De Schuur” en Algemeene Vergadering; Bezoek aan het Ethnographisch Museum (Kasteelplein) en aan de Bierbrouwerij „De Drie Sleijzers”; Aperitief in het gebouw „Concordia”; Rijstmael in een der zalen van „Concordia”, aanvang 6½ uur; zellig samenzijn in het gebouw en den tuin van „Concordia” met Krontjong (gezelschap cadetten K. M. A.) en gelegenheid tot dansen.

het zal bijzonder gewaardeerd worden, indien ook leden, die Breda woonachtig, dien dag, geheel of ten deele, hunne aanwezigheid zouden willen opluisteren, daarbij worde aangeteekend, dat de lunch wordt beschikbaar gesteld ad f 2.— p.p. en de rijsttafel ad f 2.50 p.p. Zij, die van een dezer maaltijden of van beide gebruik wenschen te maken, worden beleefd verzocht daarvan vóór of uiterlijk op Woensdag 12 dezer kennis te geven aan den Heer L. W. van Stenis, Voorzitter der Vereeniging Breda, onder overmaking der gelden.

Mijn reis door Borneo,

DOOR
H. F. TILLEMA.

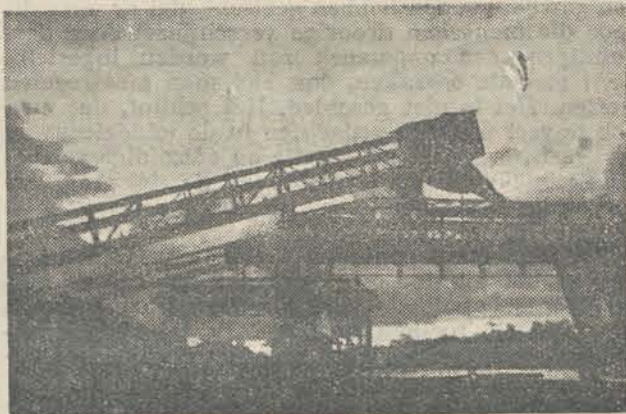
Van orang-orang, orang-oetans, en orang-orang-oetan

(Vervolg).

III.

Telok Bajoer.

Men had mij van Telok Bajoer (foto 8) verteld, dat de K.P.M. er een modelvestiging had gesticht.

8. Gezicht op Telok Bajoer, waar de K.P.M. een modern steenkolenbedrijf heeft gevestigd.

Eenigszins sceptisch gestemd door mijn ervaringen, landde ik er. Laat ik onmiddellijk zeggen, dat het me er is meegevallen! Dadelijk kreeg ik den indruk, dat men zijn best heeft gedaan er iets goeds van te maken. Het vestigen van een grootbedrijf op een plaats in de rimboe, waar niets is, is uiterst moeilijk, eischt een toewijding, een energie, waarvoor ik grooten eerbied heb. Ik heb er eenige weken rondgekeken, ben er rondgeleid door de verschillende chefs, heb er op mijn eentje op alle tijden van den dag gedwaald, heb er tal van inlichtingen gekregen, inlichtingen, die men elders niet wilde of misschien ook wel niet durfde verstrekken, zoodat ik me een oordeel heb kunnen vormen, dat berust op positieve gegevens.

De voorziening in de behoefte aan wasch-, bad- en drinkwater is er voortreffelijk: elk inwoner heeft er per dag de beschikking over ± 200 liter zuiver water! De huisvesting is ook behoorlijk. Toch wil ik hier even een opmerking maken: ik heb den indruk, dat er met meer kennis van zaken met hetzelfde bedrag aan geld iets had kunnen worden gebouwd, dat nog meer zou overeenkomen met den aard der bevolking dan reeds thans het geval is. Bij tal van ondernemingen op Java heeft men de hulp ingeroepen van architecten, die van dit onderdeel van het groote en veelzijdige „vraagstuk van het wonen” bijzondere studie hebben gemaakt. Ook de gemeenten als b.v. Semarang, Bandoeng en Medan hebben dit gedaan. Bouwkundigen, ingenieurs, hoe bekwaam ook, met welk een goeden wil ook bezield, hebben op dit veelzijdige vraagstuk niet den kijk als zij, die dit vraagstuk grondig hebben bestudeerd. Die personen kunnen door groepeerings van eenvoudige woningen, door geschikte plaatsing in het terrein, door het aanbrengen van geboomte, heesters, enz., het traceeren van wegen, enz., enz. een geheel opbouwen, dat het gemoed en het oog bevredigen, waar men zich thuis voelt als in de dessa.

De wensch bij den opzet schijnt te zijn geweest het kunnen vormen eener nederzetting voor Javanen, een plaats, waar ze zich thuis zouden voelen,

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sporlaan 3 • 's-GRAVENHAGE • Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

P. v. d. BRUL VEENESTRAAT 15

Den Haag
Groote sorteering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT
SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

W.J.M. SIMONIS'

BEDDENMAGAZIJN
GROENMARKT 24

TEL. 14420 DEN HAAG

GROOTSTE KEUZE
LEDIKANTEN - MATRASSEN
DEKENS 5006

ONZE „PHOENIX” MATRASSEN (Gedep.) OVERTREFFEN ELK ANDER SOORT IN AANGENAME LIGGING EN SOLIDITEIT. HONDERDEN TEVREDENHEIDSBETUIGINGEN TER INZAGE

SCHEVENINGEN

Kinderpension „MARCORATA”

Genoeglijk tehuis voor langer of korter verblijf. Toezicht op studie. — Uitstekende scholen. Geneesk. toezicht: Dr. S. Simons, Kinderarts. Dir.: Mej. J. C. M. Smits, Zeeweg 2, Tel. 53000.

Prospectus op aanvraag

De heer J. Stamperius, Oud-Schoolopziener te Bilthoven, is bereid inlichtingen te verstrekken.

D. VAN DER BEND

Stalhouderij
Zwarteweg 3. Tel. 11263
's-GRAVENHAGE
VERHUREN VAN

MAANDEQUIPAGES
TOERRIJTUIGEN EN
1ste kl. TROUWRIJTUIGEN

Het Weekblad dat sinds 55 jaar aan de spits gaat der Ned. Geïllustreerde bladen, is:

EIGEN HAARD

EIGEN HAARD

dat uitmunt door smaakvolle verzorging en boeienden inhoud, mag daarom in geen huiskamer ontbreken

Doet daarom, wat Uwe ouders reeds deden en abonneert U op den huisvriend van jong en oud

EIGEN HAARD

Vraagt proefabonnement bij de Administratie: Drukkerij v.h. DE ERVEN LOOSJES, Ged. Oude Gracht 88, HAARLEM

DE HAAGSCHE FINANCIERINGSBANK

SPUI 109a. Tel. 16864

geeft gelegenheid tot: sparen met korting; voordeelige inkoop en contant met korting; koopen op credit tegen matige rente, uitsluitend van huishoudelijke artikelen, kleeding, schoeisel, etc. 5779

Vraagt vrijblijvend inlichtingen — ook des avonds.

P. J. VAN DEN BERG & Co.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

Anna-Pauwloonastr. 87 • Den Haag • Tel. 12625

oud-makelaars te Soerabaya

ALLE BANKZAKEN

DOOR LANGJARIG VERBLIJF IN INDIË EN SPECIALE CONNECTIES ZIJN WIJ IN STAAT INLICHTINGEN EN VOORLICHTING TE GEVEN IN INDISCHE CULTURES EN ZAKEN.

RADIOKOERSEN VAN 1.30 TOT 3 UUR worden ook op telefon. aanvraag gaarne verstrekt. 504

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken

Safe-Inrichting

STUYT EN

DE WILDE

LEDEN DER VEREENIGING VOOR DEN EFFECTENHANDEL TE AMSTERDAM
TELEFOON Nos. 35208 en 35916
TELEGRAM-ADRES: „STUYTCO“

HEERENGRACHT 422

AMSTERDAM

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.

AMSTERDAM

Gestort Kapitaal f 80.000.000.—

Statutaire Reserve - 40.000.000.—

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China, Japan, Arabië.

ALLE BANKZAKEN

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, K. Voorhout 6, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Voorzitter van den Landraad te Soerabaya.

In onze nieuwe Afdeling:

CONVERSATIE door BUITENLANDERS

leert U in korten tijd Uw Talen vloeiend spreken.

PROSPECTUS GRATIS, OOK VOOR STENO - TYPEN - BOEKHOUDEN - ENZ., ENZ.

INSTITUTEN „SCHOEVEERS“

DEN HAAG - STADHOUDERSPLEIN 3 - TEL. 52594

Amsterdam: N.-Witsenstraat 3, v.-Baerlestraat 13; Rotterdam: N. Binnenweg 167; Groningen: O. Ebbingstraat 18

om er te blijven, het vormen eener vrije bevolking. Die wensch is niet in vervulling gegaan. Ik verwacht dat er aan dit veelzijdige vraagstuk, ook in verband met de te verwachten afschaffing der poenale sanctie meer aandacht zal worden gewijd. Tot dusver is de belangstelling voor het bevolkingsvraagstuk, een probleem voor de uiterst dun bevolkte „Buiten“-gewesten van zoo groote beteekenis, te gering. Niet alleen bij leiders van cultuur- en industriele ondernemingen!

In „Zonder Tropen geen Europa“ heb ik met cijfers aangetoond, dat er verschillende stammen in Midden-Celebes zijn, die een te gering geboortoverschot leveren om zich staande te houden. Ik had gehoopt, dat vóór allen de vrienden der Zending aan dit verschijnsel hun aandacht zouden hebben gewijd, zouden hebben geëischt, dat er naar dit voor die menschen droevige verschijnsel door deskundigen een onderzoek zou worden ingesteld. Kent men de oorzaken, dan kan men maatregelen treffen. Het is niet geschied. Het schijnt, dat men nog te veel met zijn gedachten in de middeleeuwen verkeert, toen men als reactie op éézijdige verzorging van het lichaam, uitsluitend de ziel ging verzorgen en het „mens sana in corpore sano“ miskende!

Tot mijn groot genoegen kreeg ik te Teloeok Bajor de beschikking over gegevens, waarbij de arts der Maatschappij, de heer Dr. Den Hartog Jager, verschillende toelichtingen gaf. Ik zal niet in bijzonderheden treden, want dan zou ik o.a. veel cijfers moeten vermelden.

In het proefschrift van Dr. Den Hartog Jager — den, naar ik gedurende mijn verblijf herhaaldelijk heb opgemerkt, om zijn kennis en toewijding zeer gewaardeerden geneesheer der „Maatschappij“ (artsen van dergelijke ondernemingen hebben een veelzijdigen medisch-hygiënisch interessanten werkring) — lees ik, dat men met het oog op hevige malaria indertijd werkvolk heeft moeten verplaatsen van het ene deel der onderneming naar een ander. In verband hiermee meen ik goed te doen het volgende op te merken: wanneer ergens een bedrijf zal worden gevestigd, wordt eerst nagegaan of er kans is op financieel succes. Tal van onderzoekingen door specialisten zijn daarvoor noodig. Men wandelt daarbij niet over ijs van één nacht! Volkomen terecht! Maar onder de deskundigen, hiervoor noodig, ontbreekt één: de hygiënist. Ingenieurs, geologen, bouwkundigen, financiers, enz. kunnen niet beoordeelen, of een woonplaats in sanitair opzicht goed is gekozen! Het noodzakelijke gevolg is, dat het een treffer is, als bij de exploitatie blijkt, dat malaria, mijnwormziekte, typhus, dysenterie enz. de exploitatie niet duur maken. Lijdt het personeel, door onjuiste keuze van terrein, gebrek aan goed water, aan een behoorlijken afvoer van faecaliën, enz., aan ziekten, dan moeten er na de vestiging maatregelen worden getroffen, en het is al weer een „bof“ als dit blijkt niet kostbaar te zijn, veel kostbaarder dan wanneer men alles had voorzien bij het maken der plannen.

Mijn overtuiging, gevestigd op jarenlange ervaring, is: dat zij, die op verschillend gebied leiding geven, sanitair inzicht missen. Op inrichtingen van Hooger Onderwijs, onverschillig welke, moest veel en veel meer dan thans het geval is, gewezen worden op de groote economische — om van de menschelijke niet te spreken — beteekenis van hygiëne, vooral in de tropen! Men denkt nog te uitsluitend aan ziekenhuizen en sanatoria!

In welke mate men te Teloeok Bajor door een en ander gehandicapt is geworden, weet ik niet. Ik lees in het proefschr. van genoemden geneesheer, dat de onderneming, reeds in 1902 op kleine schaal ontgonnen, in 1915 door de tegenwoordige maatschappij werd overgenomen en dat in 1918 de medicus-hygiënist kwam. In 1919 zijn de voorbereidselen begonnen voor een geheel moderne kolenontginning en heeft men, het zij dadelijk opgemerkt, van de diensten van den hygiënist ruim gebruik gemaakt! In 1922 en 1923 verbeterde men den faecaalafvoer, in 1922 kwam een waterleiding tot stand van voldoende capaciteit. Het water, uit de rivier opgepompt, liet men bezinken. Met de filtratie begon men in 1926, terwijl men in 1928 begon te chloreeren. In het begin van

mijn beschouwingen merkte ik reeds op, dat men met chloor noodzakelijk was, omdat behandeld met aluin en filtreeren door een Jewelfilter gezuiver water gaf. Maar in '27 bleek, dat reeds het flinke mate verstreken van niet gechloreerd, maar gefiltreerd water, van invloed was op den gezondheidstoestand der werklieden. Ook het in orde maken van den faecaalafvoer in 1926 bracht verbetering. Wat mijnwormziekte, de ziekte, die met malaria's menschen welzijn in hooge mate in ongunstigen zin beïnvloedt, aangaat, in Juni en Juli 1928 (laatste maanden waarover mijn gegevens loopen kwam die ziekte heelemaal niet voor! Hoogst interessant is het feit, dat er in het 2e vierjarig tijdstip van de aanwezigheid des heeren Dr. Den Hartog Jager 4 gevallen van beri-beri voorkwamen niet onder de werklieden der maatschappij, maar onder huisbedienden van Europeanen!

Het sterftecijfer is gunstig, n.l. voor de jaren '25, '26, '27 ('28 was nog niet bekend, omdat het nog niet ten einde was, toen ik de onderneming zocht) 3.5 ‰, 4.2 ‰, 2.9 ‰. Bij het beoordeelen der cijfers moet men wel bedenken, dat ze betrekking hebben op menschen, in de kracht van hun leven en dat het niet beïnvloed wordt door kindersterfte, die in de tropen hooger is.

Geboortecijfers worden niet verzameld. Dat is jammer, want het welzijn eener bevolking wordt niet alleen uitgedrukt in sterftecijfers. Het hoogst belangrijk zijn uit die cijfers b.v. den invloed te zien uitgedrukt, dien geslachtsziekten geboorte uitoefenen. Iedereen weet, dat een hoog percentage der contract-vrouwen en -mannen mee besmet is en dat prostitutie zeer veel voorkomt. Deze wordt ook nog in de hand gewerkt door de omstandigheid dat de verhouding tusschen vrouwen en mannen, biologisch gesproken, onlogisch is. Op de onderneming, waarvan ik spreek, was men ik, 3 : 5, een verhouding, die men lang

9. Ik genoot er van de heerlijke zonsopgang

op alle vestigingen vindt. Veelal is ze lager, ik vernam. Wil men over vrije menschen beschikken, en dat moet, want het werken onder contract heeft immers zijn langsten tijd gehad, dan moet men aan het bevolkingsvraagstuk, dat eendeels geboorte-, anderdeels een sterfteprobleem is, aandacht wijden. Ik stem toe, dat het een zeer veelzijdig vraagstuk is, dat de samenwerking van tal van deskundigen op verschillend gebied eischt, dat er een is van „langen adem“, maar het putten het „mensenreservoir“ Java heeft — misschien spoediger dan men denkt, de volkstelling van zal in dit opzicht wellicht aanwijzingen geven een eind. En om zuiver economische eischen en puur menschelijke, dient aandacht gewijd aan bevolkingsvraagstuk over de heele linie!

Het verblijf op de onderneming, waar ik ook en ander zag van het bedrijf, waarover ik wellicht later iets zal vermelden, vond ik even leerzaam interessant. Ik genoot van de schitterend zonsopgangen (zie foto 9), en maakte er met ambt. B.B. den heer De Bos en de sultans van noeng Taboer en Sambaloeng mooie tochten langs de Birang met de geweldige grotten en

1) In verband met het bovenstaande wijs ik op het bevolkingsvraagstuk in de Minahassa. Wellicht heeft hierop grooten invloed het uitzwermen der krachtige individuen, al tientallen van jaren lang, waardoor contra-selectie heeft plaats gehad, naar ik vermoed.

Café-Restaurant „HET GOUDEN HOOFD”, Groenmarkt, Den Haag

In het centrum der stad - Gezellig Terras

GERENOMMEERDE KEUKEN

DAGSCHOTELS m. Soep f 1.00 - DINERS f 1.60 en hooger

andere, de Sega op en de Kelai af, een reis, die interessante kijkjes gaf op het leven der Dajaks. Hier-
 vertel ik later nog wel het een en ander.
 Ik kan niet scheiden van het Beraoe-gebied zon-
 den naam te vermelden van den heer Cools, die
 zich ruim 30 jaar geleden vestigde, een man met
 dzame energie en een ijzeren gestel! Broersma
 met hem een „ondernemer met durf voor alle
 ken, met ijver en handigheid”. Hij heeft heel wat
 eegemaakt in zijn leven! Bij de Dajaks geldt hij

10. De heer V. A. COOLS, de pionier van Beraoe!

voor onkwetsbaar. De heer Cools zal het mij wel
 het euvel duiden, dat ik hem in een dispuut met
 inspecteur van arbeid, ongemerkt „kietke” en
 het weigelijk portret hier afbeeld! (foto 10).
 (Slot volgt.)

onderstelling uit, dat hij geheel en al een afbreker
 is. Intusschen weet ik van zeer nabij, dat Multatuli
 aan de handhaving van het Kultuurstelsel verreweg
 de voorkeur geeft boven den zoogenaamden vrijen
 arbeid, en dat de vrije arbeiders zelfs geen feller
 tegenstander hebben dan in hem.”

Van den bekenden heer W. R. Baron van Hoëvell,
 die zijn leven lang gestreden heeft voor de rechten
 van den Javan als mensch en reeds zoowat twaalf
 jaar vóór de verschijning van de Max Havelaar,
 evenals verschillende andere vooraanstaande Neder-
 landers, het initiatief ggenomen had om tot ge-
 leidelijke opheffing van het Kultuurstelsel te kom-
 men, zegt Multatuli allerwaardeerdst in de Aan-
 teekeningen op de Max Havelaar: „Wel jammer dat
 deze publicist gedeeltelijk uit gebrek aan kennis
 van Indische toestanden — hij was volbloed Bata-
 viaan — meer nog misschien uit persoonlijke be-
 hoefte aan een schelle leus, zich door den klank
 van het woordje „vrij” verlokken liet tot het op-
 hemelen van den zoogenaamd-vrijen arbeid.”

Deze opvatting van den heer Van Hoëvell in zake
 vrijen arbeid noemt Multatuli elders weer zeer
 vriendelijk: „wawelen over een opgedrongen topic.”

In 1870 en eenige jaren daarvoor gaf Multatuli
 twee brochures uit over Vrijen Arbeid. In die van
 1870 kan men o.a. deze stelling lezen: „dat vervan-
 ging van 't Kultuurstelsel door zoogenaamd-vrijen
 arbeid een vermeerdering van misbruiken zou ten
 gevolge hebben.” En in Idee 227a, waarin hij hon-
 nend spreekt over „de belangen der edele vrij-
 arbeiderspartij”, staat: „dat het zoogenaamd kul-
 tuurstelsel op den aard des Javaanschen Volks ge-
 baseerd was, en daarom moest behouden blijven.”

Het Ministerie Rochussen is dan ook niet geval-
 len door den „hevigen tegenstander” Multatuli,
 maar door dat Kultuurstelsel, waarvoor deze juist
 bewondering koesterde, zóó groot, dat hij het ver-
 geleek bij het Katholicisme.

Den Haag, 26 Mei 1929.

De Minahassa.

door

F. VAN PESKI.

In het „Koloniaal Weekblad” van 30 Mei j.l. heeft
 de heer G. Nijpels de militaire eigenschappen van
 den Minahasser naar voren gebracht en waar deze
 in staatsdienst verricht werden, zou de vraag
 gesteld kunnen worden, of deze niet door de Regeer-
 ring beloond zouden moeten worden.

Er is hier echter meer dan reden genoeg om eene
 huldiging door het geheele Nederlandsche volk te
 doen plaats vinden, want naast militaire hebben de
 Minahassers verschillende goede hoedanigheden,
 die hen als *burgers* van groote waarde doen zijn.

Op vele Gouvernementskantoren, evenals bij vele
 particuliere instellingen in Indië vindt men hen als
 zeer gewaardeerde klerken en in hoogere betrekkin-
 gen, sommigen met vrij groote, zoo nu en dan gelde-
 lijke verantwoordelijkheid en waar men ook komt,
 tot zelfs op Java, zijn zij wakers tegen diefstallen
 der bevolking, mandoers en onderzochters, in
 welke betrekkingen zij uitstekend voldoen.

Verder zijn zij onderwijzers op de Inlandsche
 scholen in de Buitengewesten, Inlandsche artsen
 den geheelen archipel door, zoodat zij aan de be-
 schaving en de gezondheid der bevolking mede-
 werken.

Ook doordat zij verstand van paarden en vee
 hebben, zijn zij voor verzorging daarvan zeer ge-
 zocht, wat voor het moeilijke vraagstuk der melk-
 verzorging in de Buitengewesten, en ik denk hier
 aan de vele Europeesche kleine kinderen, die groot
 geworden, vaak aan de Nederlandsche samenleving
 ten goede komen, van grooten invloed is.

Door deze eigenschappen vormt de Minahasser
 een factor van belang in de Indische Maatschappij.

Waar hem het uitzwermen in het bloed zit, zijn
 het niet de slechtsten, die hun land op jeugdigen
 leeftijd verlaten, daardoor geheel Indië latende pro-
 fiteeren van eigenschappen, die anders hun land,
 dat zoo groot als Noord-Brabant is en waar 200.000
 menschen wonen, ten goede zouden komen.

Hun land uit eigen aanschouwing kennende, trof
 ik eenige kampongs, waar bijna de geheele manne-
 lijke jeugd weggetrokken was. Het is te begrijpen,
 dat zulks van invloed op de nakomelingschap is,
 ook daar vele teruggekomen door aanraking met
 de Europeesche beschaving, dezer ziekten gekregen
 hebben, waaronder veel t.b.c.

Multatuli en het Kultuurstelsel,

door

Jhr. W. H. W. DE KOCK.

In het Koloniaal Weekblad van Donderdag 23
 Mei j.l. verscheen van de hand van den heer H. A.
 Kater een artikel, getiteld: „Elout en Gijsbert Karel
 Hogendorp”. In dat stuk nu komt de volgende
 omsnede voor: „Het is bekend dat in den loop der
 eeuw de oppositie daartegen (bedoeld wordt het
 Kultuurstelsel Van den Bosch) voortdurend in
 macht toenam. Zoowel Mr. N. G. Pierson op staat-
 schouderkundige gronden als Multatuli met zijn
 Max Havelaar of de koffieveilingen der Neder-
 landsche Handelmaatschappij (1860)” behoorden
 onder de hevigste tegenstanders.”

Ik vrees dat het wat lang geleden is sinds de heer
 Kater de Max Havelaar las. Daardoor schijnt hij
 den inhoud van dat boek wat vergeten te zijn en
 dat hij nu af op den misleidenden titel „of de
 koffieveilingen der Nederlandsche Handelmaat-
 schappij”. Want de Max Havelaar spreekt heele-
 maal niet over het Kultuurstelsel en Multatuli zelf
 is een groot voorstander van dat stelsel. Da-
 arom zal ik maar met een autoriteit komen aan-
 den dag.

Op de door het Hoofdbestuur van „De Dage-
 blad” op Zondag 23(?) Januari 1910 te Amsterdam,
 Krasnapolski belegde vergadering van bewonde-
 rers van Eduard Douwes Dekker, „die met het
 Hoofdbestuur den tijd gekomen achtten om te zoe-
 ken naar een passende vorm om Multatuli een
 levende hulde te brengen,” zeide Mr. C. Th. van
 der Venter (zooals wij weten een der vurigste bewon-
 ders van M., zelfs in gevallen waarin menig
 ander bedenkelijk het hoofd zou schudden), dat
 Multatuli niet kan beschouwd worden als een be-
 grijpelijk hervormer op koloniaal gebied. Zoowel in
 Max Havelaar als in andere werken van zijn
 hand, moet het ieder onbevangen beoordeelaar tref-
 fend, dat M. het in het wezen der zaak vaak aan het
 keerde einde had. De Max Havelaar bijv. heeft
 ondertitel „of de koffieveilingen van de Nederl.
 handelmaatschappij”. Het boek kondigt zich dus
 als eene bestrijding van het kultuurstelsel, maar
 daaraan vindt men in het boek daarover niets.
 Het speelt in Bantam, waar het kultuurstelsel wei-
 beteekende.”

In een brief van Busken Huet van 18 December
 1866, uitgegeven door J. Saks in Groot Nederland
 Juni 1928, bl. 650, kan men het volgende lezen:
 „Het woord over Multatuli. Gij plaatst hem op één
 met Roorda van Eysinga, en gaat van de ver-

HOTEL-RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel „Promenade”, Oude
 Schev. weg 21, Tel. 50454
 Prachtige ligging.
 Matige prijzen. 5085

„DEN LINDENHOF”

te VIERHOUTEN

— bij NUNSPEET —

Gezellig VACANTIE-HUIS voor Dames
 en Echtparen zonder kinderen.
 Prachtig gelegen nabij bosschen en heide.

PRIJS f 2.75 PER DAG

Duitsche Bieren Hamburger Buffet
 DAGSCHOTELS à f 1.—
 Prima Consumptie
 Billijke Prijzen

CAFE-RESTAURANT

„Hof van Berlijn”

PAPESTRAAT 32

Tel. 11713. Den Haag

Directie: Th. E. W. KRAKEEL Jr.

Zalen voor PARTIEN, DINERS,

enz., desgewenscht met Tooneel

GRAND HOTEL-PENSION

voorheen DE GREEF

GEVERS DEYNOOTWEG, Scheveningen.
 Tel. 50292. Familie-Pension van den
 eersten rang. 70 Kamers en Salons.
 Stroomend water. Lunch van 12—1.30 u.
 Diner van 6—7.30 u. Kamer met pension
 (alles inbegrepen) à f 6.50 tot f 10.—

Eigenaar-Directeur:

C. A. VAN HERWIJNEN

AMERICAN HOTEL - AMSTERDAM

Hotel en Café-Restaurant le Rang. 5007

Schoonste Ligging - Modernste Inrichting

Electrische Verlichting - Centrale Verwarming

Electrische Personenlift

Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737

Code 5th Edition A. B. C.

Maison „Kranenburg”

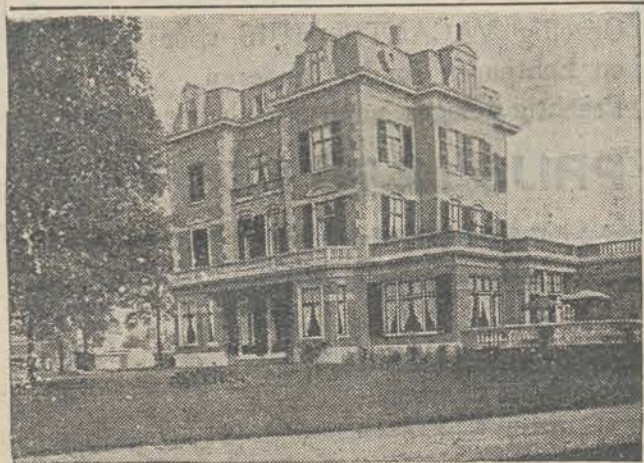
HOLLANDSCHE EN INDISCHE KEUKEN

RESTAURANT DEN GEHELEN DAG

COLUMBUSSTRAAT 46 - TEL. 37990 - DEN HAAG

Aanbevolen adres voor „Oost- en West” 70

UW ADRES
VOOR
PELTERIJEN
IS
MAISON DE PELLETERIE
SPECIAAL BONTMAGAZIJN
DEN HAAG - SPUISTRAAT 46-48
EIGEN ATELIERS VOOR HET VERVAARDIGEN EN
VERMAKEN VAN ALLE SOORTEN BONTWERKEN
BONTMANTELS NAAR MAAT
— ZONDER PRIJSVERHOOGING —

HERSTELLINGSOORD
„HUIZE MARIA EMALIA DORREPAAL”
gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving,
met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor
repatrieerenden, die, op advies van een geneesheer,
eenigen tijd rust behoeven. 5520
BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

MAISON BLOM
2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703
HET ADRES VOOR
DINERS AANHUIS BEZORGD

RUSTHUIS VOOR ZIEKEN, HERSTELLENDEN,
RUST- EN HULPBEHOEVENDEN,
LICHTE ZENUWPATIENTEN, OUDEN VAN DAGEN,
DIET-PATIËNTEN EN KRAAMVROUWEN. 5729
Dicht bij de Scheveningsche Boschjes en bij Zorgvliet.
Prijzen per dag: f4.—, f5.—, f6.— en f7.—.
Per maand iets billijker.

GEZUSTERS BON - Gediplomeerde Verpleegsters
Antonie-Duijckstraat 97 - Telef. 52434 - Den Haag

KOOPT GEEN RADIO VOOR U GOED
INGELICHT BENT 5788
N.V. RADIO INSTRUM. FABR.
DIRECTEUR: H. KOLL TELEFOON 34937
THOMSONLAAN 101 - DEN HAAG

LEIDEN
LEIDSCHER ZUIVELVERKOOP CENTRALE
L. VAN DAM,
HAARLEMMEERSTRAAT 490, LEIDEN
BEVESTIGD 1903 TELEFOON 1938

BOUW-, WONING- EN PENSION-BUREAU „BONA IMMOBILIA”
SCHEVENINGEN - TELEF. 55179 - CORN. JOLSTRAAT 35
heeft voor de a.s. zomermaanden modern ingerichte, gemeubileerde
VILLA's, Heerenhuizen en Kamers TE HUUR
Scheepsbevrachtungskantoor v. binnen- en buitenland. Aanbevolen adres v. d. Ver. „Oost en West”.

Waar wij, Europeanen, bij onze geboorte een anti-toxine daartegen medekrijgen, bezitten de natuurvolken deze niet en is daaruit te verklaren, dat zoovele volwassenen en kinderen daardoor ten gronde gaan.

Tenzij wij met onze Westersche wetenschap helpen.

Bestaat er nu niet eene moreele verplichting, dat wij deze, ons goedgezinde, rustige bevolking tegemoet komen?

U daartoe op te wekken is het doel van het bovenstaande.

Zet dus uwe moreele verplichting in financieele hulp om, ten voordeele van den sympathieken Minahasser.

Emoties van Repatriëerenden in de 17de eeuw.

J. C. M. Warnsinck, De Retourvloot van Pieter de Bitter (Kerstmis 1664—Najaar 1865). 's-Gravenhage, Mart. Nijhoff, 1929, 8vo. Met 7 Afb. en 2 Kaarten.

Eene verhandeling over eene retourvloot van elf schepen met een lading misschien wel tweemaal meer waard dan die van de door Piet Heyn genomen zilverschepen, welke van Java vertrekt, de Kaap aandoet, benoorden Schotland om koerst, in Bergen binnen valt, een aanval van een Engelsch eskader triomfantelijk afslaat, door De Ruyter afgehaald en grootdeels in behouden haven gebracht wordt, zal menig Indischgast kunnen interesseeren, vooral wanneer hem daarbij wordt verzekerd, dat de lezing hem niet te zeer behoeft in te spannen. De eigenlijke verhandeling beslaat niet meer dan 70 pagina's; zij is verdeeld in veertien samenhangende maar elk op zichzelf begrijpelijke paragrafen, zij wordt gevolgd door 60 pagina's met keurig bijeengebrachte bijlagen, die niet meer vertrouwdheid met het onderwerp eischen dan men zich gemakkelijk kan hebben eigen gemaakt door de lezing van den voorafgaanden tekst, tenzij men van gevoelen mocht zijn dat die bijlagen, hoe interessant ook, meer bepaald den historicus aangaan. De „general reader” mag dat gerust vinden; hij kan de bijlagen ongelezen laten, mits wetende dat hij er eenig genot door zal derven.

Hij zal zijne belangstelling echter ruimschoots bevredigd vinden door de 70 pagina's voorafgaanden tekst, een tekst die helder en klaar is gehouden, goed verloopt, alles op de goede plaats vermeldt, de gansche geschiedenis in vlotten leesbaren stijl doet kennen. Veel nieuws wordt geboden, want de auteur heeft zich alle denkbare moeite gegeven om op te sporen de gelijktijdige Nederlandsche, Engelsche en Scandinavische bronnen die zijn onderzoek helpen verduidelijken. Voeg ik daarbij, dat het boek zoo netjes is uitgegeven als men dat van de firma Nijhoff gewoon is, dat de talrijke illustraties met zorg zijn gekozen en fraai zijn gereproduceerd, dan zal de lezer van het Koloniaal Weekblad misschien beseffen, dat deze verhandeling werkelijk „eerste klasse” is, uitmuntende door wetenschappelijke waarde en algemeen begrijpelijke voorstelling.

De prijs van f7.50 behoeft niet af te schrikken; leden van de Linschoten-Vereeniging trouwens, kunnen zich het werk voor f5.— aanschaffen.

S. P. L'HONORÉ NABER.

Van Week tot Week.

Dinsdag 28 Mei tot Maandag 3 Juni.

Pest te Bandoeng. Aneta seint dd. 30 Mei ¹⁾ dat de dienst der Volksgezondheid Bandoeng met pest besmet heeft verklaard. Drie leden van Chineesche familie in het centrum zijn aan bubonpest overleden; ook is bij een inlander in het zendingshospitaal pest geconstateerd; deze is eveneens overleden.

De afgetreden Voorzitter van den Volksraad. De heer Mr. A. Neytzell de Wilde, oud-voorzitter van den Volksraad, zal, naar het *Vaderl.* mededeelt, tot hoofd van de juridische afdeeling van het departement van koloniën worden benoemd.

ling van het departement van koloniën worden benoemd.

Het S.D. Volksraadslid J. E. Stokvis. Naar het *Vaderl.* verneemt zal het tijdelijk hier te lande vertoovend lid van den Indischen Volksraad, J. E. Stokvis, in verband met zijn langer verblijf in Europa, voor het lidmaatschap van den Volksraad bedanken. De heer Stokvis zal niet voor het volgend jaar naar Indië terugkeeren. Wordt in zijn plaats een ander soc.-democratisch Volksraadslid benoemd, dan ligt het in de bedoeling, dat deze bij terugkeer van den heer Stokvis, weer zal aftreden, teneinde de herbenoeming van laatstgenoemde mogelijk te maken.

Blijkens een Aneta-telegr. dd. 31 Mei heeft de Ind. S. D. P. aan de Regeering de volgende aanbeveling gezonden ter vervulling van de vacature-Stokvis in den Volksraad: 1. de heer P. F. Dahier; 2. J. H. de Dreu.

Assistent-Resident-S.D. Volksraadslid W. Middendorp. Soerabaja (Aneta). Het *Soer. Handelsblad* verneemt dat de heer Middendorp (wegens zijn optreden bij de 1 Mei-viering) schriftelijk aangezocht werd te bedanken voor het lidmaatschap van de Vereeniging van ambtenaren B.B. De heer Middendorp weigerde, onder aanbieding van een lange verdediging. Besluiten is thans maatregelen te nemen tot het roeyement van den heer Middendorp. Hierin is wijziging van het huishoudelijk reglement noodig. De vertegenwoordiging in Indië stelt het bestuur in Den Haag reeds telegrafisch van haar zienswijze op de hoogte.

Residentsbenoemingen. Benoemd tot resident beschikking van den gouverneur van Midden-Java J. J. Viehoff; tot resident van Grissow W. G. Horninga; van Wonosobo G. K. J. Oosthout.

Jhr. Mr. H. J. van Viersen Trip. Tot president van den Raad van Justitie te Soerabaja is benoemd Jhr. Mr. H. J. van Viersen Trip.

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is benoemd tot officier in de Oranje Nassau-orde de heer G. Enger Jr., administrateur van de suikeronderneming Tjebongan (Jogjakarta).

Bevordering officieren. De majoor van den topografischen dienst A. Tissot van Patot is bevorderd tot luitenant-kolonel. — Luit.-kol. der intendance J. A. E. Luymes is bevorderd tot kolonel. — De majoor der inf. J. A. van Helsdingen is bevorderd tot luitenant-kolonel.

Aftreden van Gouverneurs. Jogjakarta, 28 Mei (Aneta). De gouverneur van Midden-Java, de heer P. J. van Gulik, repatrieert met 15 Mei 1930. — Jogja, 31 Mei. Gouverneur Van der Jagt gaat dit jaar met verlof en keert niet als gouverneur van Soerakarta terug. Ook de gouverneur van Jogjakarta, de heer Jaspert, gaat dit jaar heen.

Hoogere examens. Amsterdam. Bevorderd tot arts de heer Mas Satiman Wirjosandjojo. — Doctoraal examen geschiedenis de heer D. van Hilborn Labberon.

Leiden. Economisch doctoraal ex. Indologie de heer P. Ridder. — Bevorderd tot doctor in de geneeskunde op proefschrift getiteld: Over cholera-toxine, de heer M. H. Soleiman. — Den Cand. ex. Indisch recht Mej. T. N. Yap. — Den 7en Juni a.s. zal promoveeren tot doctor in de letteren en wijsbegeerte op proefschrift getiteld: Uilespiegel-verhalen in Indonesië in het bijzonder in de Soendalanden Mevr. L. M. Coster—Wijsman.

Utrecht. Taalkundig candid. ex. Indologie de heer J. van Beusekom.

Aanwijzing Candidaat-Indische ambtenaren. De commissie tot voorbereiding van de aanwijzing in 1929 van Candidaat Ind. ambtenaren is samengesteld als volgt: lid en voorzitter: Prof. L. C. Westenenk; leden: C. J. Feith, Prof. P. G. Groenen, J. Hulshoff Pol, Prof. Dr. J. M. Scholte, Prof. Dr. A. E. H. Swaen, Prof. Dr. R. H. Woltjer; plaatsvervangend lid: Dr. J. Bouten; secretaris: C. Vos, hoofdcommissie bij het Departement van Koloniën.

Deze commissie heeft bekend gemaakt dat in dit jaar hier te lande 56 jongelieden kunnen worden aangewezen als cand. Ind. ambt., aan welke aanwijzing is verbonden het genot van eene studietoelage ad f1000.— 's jaars, terwyl de collegegelden voor de studie te Leiden of te

¹⁾ De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de *Nwe Rott. Ct.*

Utrecht voor rekening van den Lande worden genomen.

Het schriftelijk gedeelte van het onderzoek der commissie zal plaats vinden op Zaterdag 20 Juli a.s. Nadere bijzonderheden geeft de Ned. Staatscour. No. 90.

Z. Haak. In den ouderdom van 78 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer C. Z. Haak, oud-referendaris-titulair bij het Departement van Koloniën, ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

C. M. M. van Asch van Wijck. Ten gevolge van een vliegongeluk op Andir, is de heer Jhr. C. M. M. van Asch van Wijck, fabrieksemployé van Gandasoli, overleden.

L. W. Mensing. In den ouderdom van 49 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer B. L. W. Mensing, gepens. kapitein der artillerie van het O.-I. leger.

A. Doeve. Te 's-Gravenhage overleed, op den leeftijd van 51 jaar, de heer G. A. Doeve, oud-controlleur der Ned.-Indische douane.

W. en Kessler. Tengevolge van een auto-ongeluk zijn de heeren Otten en O. Kessler te Jogjakarta zwaar gewond en kort daarna overleden.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Een Zwanezang.

(Slot).

Het verleden week onderbroken „Rapport over de Kunstnijverheid in de Padangsche Bovenlanden”, dat wij, om zijn belangrijkheid, met recht „Een Zwanezang” noemden van den onlangs te Pajakoemboeh overleden Assistent-Resident C. L. van der Plas, zullen wij thans ten einde vervolgen, mederom met toevoeging van enkele kanttekeningen onzerzijds:

„Wij zien de groote beteekenis van het werk van „Boeatan” hierin: dat in Nederland, in wijder kring, bekendheid wordt gegeven aan wat Inlandsche kunstnijverheid aan artistiek waardevolle producten weet voort te brengen. Wij meenen, dat langs dezen weg, althans tot op zekere hoogte, er toe kan worden medegewerkt de vaak nog geringe belangstelling voor, en kennis van, Indië in specifiek Nederlandsche kringen te bevorderen — een aspect van de zaak, dat steun van bestuurswege o.i. alleszins motiveert.

„In deze praemisse ligt dus tevens eene aanwijzing welk soort producten men voor Boeatan zou moeten aankopen: primo voortbrengselen van nog levende kunstnijverheid; secundo uitsluitend voorwerpen, die aan zekere normen van artistieke en aesthetische waarde voldoen, zelfs indien men voor prullerige, goedkope lorren een gemakkelijker afzet zou kunnen vinden.

„Daarnaast, als bijzaak, eenig goed antiek.” Zoals wij reeds eerder opmerkten, liggen deze aanwijzingen geheel in de lijn van werkzaamheid, welke van den aanvang af, door Boeatan gevolgd is: het is héél goed, dat daarop, ook van andere, deskundige als belangstellende, officieele zijde, nog eens de aandacht wordt gevestigd.

In de Toonkamers van Boeatan, Heulstraat 19, te Haag, vindt men dan ook, naast enkele andere, zeldzaam waardevolle proeven van Indonesische kunstvaardigheid, het meerendeel: voortbrengselen van nog levende kunstnijverheid uit de verschillende eilanden van den Indischen Archipel, welke echter helaas niet alle voldoen aan „zekere normen van artistieke en aesthetische waarde”, het tegenstaande ongetwijfeld door Boeatan steeds werd en nog telkens weer wordt aangedrongen op aankopen en hierheen zenden van uitsluitend maakvol, goedverzorgd, typisch Indonesisch handwerk. Soms blijkt — onverwacht — dat zij, die, met de beste bedoelingen, kunstnijverheid-artikelen aan Boeatan zenden, zelve ontbloeit zijn van kennis en goeden smaak. Hoewel de door Boeatan ontvangen voorwerpen dan beneden bovengenoemde normen staan, kunnen deze toch — ook om financiële redenen — niet altijd geweigerd of teruggevoerd worden. Door met beleidvol geduld telkens weer op dit euvel te wijzen — Boeatan's paedagogische taak — moet het op den duur overwonnen worden, althans wanneer ook door het Gouvernement in de goede richting gestuurd wordt, mede op onderwijsgebied.

Zoals in dit Rapport ook vermeld staat: de westerse penetratie heeft, reeds sinds drie eeuwen, de inheemsche volkskunst ginds geschaad door afbreuk aan deskundige waardeering en aanvoeding. Door het particulier initiatief alléén, kan hierin geen voldoende verbetering worden ge-

bracht, het moet van overheidswege krachtig worden gesteund. Daarom is een rapport, als het onderhavige van zoo groote waarde, en alleszins navolgenswaardig voor de vele andere centra van volkskunst in Nederlandsch-Indië.

De schrijver vervolgt:

„Gaan wij thans in het licht hiervan na, wat men hier (in de Padangsche Bovenlanden) zou moeten aankopen, dan komt men tot de volgende conclusie:

„Kains. De thans nog geweven kains hebben voor den Westering geenerlei attractie; zij zouden in Holland overigens onmogelijk met Twente kunnen concurreren.

„Het heeft dus geen nut kains op te zenden van Koebang en Siloengkang; hoogstens zal een enkele antieke kain zijn aan te koopen.”

Ja, tenzij men, door passende leiding, den weefsters leerde zich bij haar werk te inspireeren op haar eigen kunst uit betere tijden en het goede resultaat daarvan weet te waardeeren, ook langs financiële weg. Men wachte met het nemen dezer noodzakelijke maatregelen echter niet zoo lang tot de thans nog hier en daar bestaande aangeboren kunstvaardigheid geheel verloren is gegaan, onder het éenzijdig, intellectueel onderwijs, waarbij handwerk en kunst zijn uitgesloten.

Zoo ook wat betreft:

Kantwerk. „De kloskanten van Kota Gedang zullen in Holland moeilijk verkoopbaar zijn. Zij zijn vaak slordig gewerkt en relatief te duur.

„Mijne echtgenoot beheert sedert ruim een jaar een kantschool te Pajakoemboeh, waar vóór alles op goed en net werk wordt aange-stuurd en die niet gericht is op kantklossen als een *bestaansmiddel*, maar als een nuttige *bezigheid* voor jonge vrouwen en meisjes van goeden stand. Momenteel worden daar oude Minangkabausche houtsnijmotieven tot kant verwerkt. Het is niet onmogelijk, dat deze kanten, welke beter en goedkooper zijn, dan die van Kota Gedang, in Holland wel voldoende belangstelling zullen ontmoeten, ook door grooter verscheidenheid en oorspronkelijkheid van ontwerpen. Ik zal Mevr. van Beresteyn een paar stukken op proef zenden.”

Zoals de trouwe lezers dezer rubriek van „Het Koloniaal Weekblad” zich zullen herinneren, is juist op deze aangelegenheid hier meermalen de aandacht gevestigd, ook naar aanleiding der vroeger, op niets uitgeloopen, kostbare uitzending van de oud-directrice der Haagsche Kantschool, met de opdracht dienzelfden kloskantarbeid ginds te industrialiseeren. Door Boeatan werd juist altijd aangedrongen op: aan de handige klostert leeren *ontwerpen* van kantpatronen naar oude Minangkabausche motieven, opdat daar een typisch, *eigen* kantsoort geboren worde. Dit bericht stemt dus tot dankbaarheid en verlangend wordt zeker naar de beloofde zending dezer eerste proeven van Minangkabausch kantwerk uitgezien.

Verder:

Koperwerk. „Komt m.i. niet in aanmerking. Wat thans nog (te Soepei Poear) aan gegoten koperwerk wordt gemaakt, is dermate afgrijselijk, dat wij ons daaraan zeker niet moeten bezondigen.”

Tenzij alweder, dat de daar nog aanwezige kopergieters, onder goede leiding, tot hun oude werkwijze teruggebracht kunnen worden. Toen wij, vier jaar geleden, voorgelicht door den belangstellenden Controleur van Agam, den heer Rookmaaker, enkele Soengei-Poearsche werkplaatsen bezochten, zagen wij hoe de smeden, aangemoedigd van hooger hand, weer begonnen, naast hun grove alledaagsche werk, goede richting te arbeiden. Wij vreezen echter na de daarop gevolgde onlusten, terwijl de smeden ook deze, zich veel moeite er voor gevende bewindsman overgeplaatst werd, die toestand daar wel weer hollend achteruit zal zijn gegaan.

Een „blijvend instituut”, zooals Minister Koningsberger het reeds noemde, met zijn vertakkingen in de verschillende kunstnijverheid-centra, is *dringend noodig*.

Hetzelfde geldt immers voor:

Zilver- en Goudwerk. „Filigrain en ander kunstsmeedwerk uit Agam komt zeker voor opzending in aanmerking. Echter waren bij voorkeur *niet* de filigrain huisjes, tafeltjes en stoeltjes, moskeetjes aan te koopen, die wel „lakoe” zouden zijn, maar zeker geen zuiver beeld geven van wat onze zilvermeden aan moois kunnen geven. Knoopjes en brochés hebben belangrijk meer intrinsieke waarde.”

Ook op dit gebied valt nog veel ten goede te doen.

Laatstgenoemde artikelen zouden, als zij smaakvol en goed afgewerkt zijn, zeker in Europa wel af-trek vinden, mits de prijzen concurrerend zijn met die van dergelijk Westersch werk. Indertijd heeft ook de heer L. C. Westenberg, toen hij daar bestuursambtenaar was, op Boeatan's verzoek, goede filigrain-voorwerpen, o.a. zoutvaatjes en bon-

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31 a.

VERVERIJ - STOOMERIJ
OPPERSERIJ
„HASOP”
DEN HAAG
DENNEWEG 33-35 - TEL. 17144

bons-bakjes doen aanmaken.

Verblijvend is hetgeen het Rapport vermeldt betreffende:

Houtsnijwerk. „Het houtsnijwerk uit Tilatang, ofschoon nog geen gevestigde kunstnijverheid, verdient o.i. aanmoediging. Het is in het algemeen veel grover dan Balisch of Japara's snijwerk, doch begint zich een markt te veroveren en wordt langzamerhand beter.

„Speciaal reas (korán-standaards), presenteerbladen en gesneden doozen komen in aanmerking. Ik experimenteer thans met andere wildhoutsoorten dan andalas en soerian (rengas, tjoebadak rimbo etc.) en zal voor Boeatan een aantal goede specimina bijebrengen.”

Dit werk is in Holland weinig bekend. Hopelijk is 't den heer Van der Plas, nog vóór hem de doodelijke ongesteldheid overviel, vergund geweest, bedoelde collecte bijeen te brengen, zoodat Boeatan deze weldra tegemoet mag zien. Hetzelfde mooie, polygroom houtsnijwerk, dat ook de Menangkabausche adatwoningen versiert, zagen wij als bloembakken verwerkt, welke ook in Westersche omgeving prachtig voldeden.

Volkomen zijn wij het eens met hetgeen de heer Van der Plas schreef over:

Vlechtwerk. „In de eerste plaats komt in aanmerking het vlechtwerk (mandjes, portefeuilles, taschjes) van Matoer en matjes, die op verschillende plaatsen (onder andere te Pajakoemboeh) worden gev'ochten.

„De matten van Panjingahan (Solok) zijn verreweg de beste en fijnste, maar duur. Zeer mooi is ook het vlechtwerk van de bladnerf van den aren-palm, dat uitsluitend in Halaban wordt gemaakt; het is echter eveneens duur (een taschje — kampir — kost gemiddeld f 3.—).

„Wij zullen een verzameling van typische specimina, afzonderlijk genummerd, aan Mevr. van Beresteyn opzenden, opdat Boeatan kunne opgeven welk soort het meest gevraagd wordt. Mede van belang zijn de *manden* van Pajakoemboeh, en de geverfde *toedoengs* uit Bangkinang,¹⁾ waarvan wij mede specimina zullen opzenden.

„De vlechterij in Sumatra's Westkust is nog steeds levend en krachtig; zij werkt ook voor de Inlandsche markt.”

Met groot leedwezen vernamen wij, van andere zijde, dat de Vlechtschool van Matoer, waarvan Boeatan dikwijls zulke alleraardigste taschjes, manden, matten en doosjes betrokken heeft, sedert kort opgeheven werd. Wat mag hiervan de reden zijn?

Het Rapport eindigt met de woorden:

„Hiermede zijn, voor zoover wij kunnen beoordeelen, de voornaamste in aanmerking komende artikelen besproken.

„De heer Groeneveldt (Assistent-Resident

¹⁾ Deze kreeg Boeatan reeds eerder toegezonden; zij voldoen bijzonder goed als lampekap in tuinkamer of serre. — Red.

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN 5439

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binnen- en buitenland.
GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdag Bodedienst Arnhem-Utrecht, terug over Nijmegen. — s Maandags Arnhem-Nijmegen.

Beleefd aanbevelend,
A. VAN DE VOOREN - ARNHEM
Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 3147
ingang naast den Heer Tooneman, Aannemer
Bestelhuis Utrecht: Jansveld 27, Tel. 13405. G. A. BRUIL.
Vertrek n.m. 4 uur. 5668

MEVROUW!

VELLEN VAN SLANGEN en andere reptielen
verwerken wij tot alle soorten lederwaren,
tassen, portefeuilles, portemonnaies, enz.
Tevens HUIDEN te koop gevraagd. 5649

KOFFER- EN LEDERWARENFABRIEK
J. B. PAS Jr., Bloemstraat 70, ARNHEM

van Fort de Kock) en ik zullen primo een oordeelkundige verzameling reeds thans beginnen aan te leggen, en die deels reeds dadelijk via mevr. Zeilinger, ²⁾ opzenden, deels, na de bij de a.s. races te Fort de Kock te houden *pasar malam*, expedieeren. Enkele goede antieken kunnen wij daarbij dan nog aankopen.
„Ik teeken hierbij nog aan, dat wij ook rechtstreeks aan mevr. van Beresteyn zullen schrijven, ³⁾ in antwoord op haar brief aan den heer Groeneveldt.

De Assistent-Resident der L. Kota,
was geteekend: C. L. VAN DER PLAS.”

²⁾ Eene van Boeatan's meest ijverige correspondenten en medewerksters, die al héél wat mooie volkskunst-artikelen van uit Padang naar hier zond. — Red.

³⁾ Dit heeft, helaas, niet meer mogen zijn, maar hopelijk zal de heer Groeneveldt deze schoone taak vervolgen. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Belangwekkend interview.

Het *Soer. Hbl.* (23/4, 3de bl. Z.) acht de woorden, door Z. Exc. Pasquier gesproken in het interview door den hoofdredacteur van „De Loc.” (18/4, blz. 17), van grooter beteekenis dan welke andere ook in zeer langen tijd in *internationaal verband* gehoord. Z. Exc. sprak over de wenschelijkheid der onderlinge uitwisseling van geleerden en het scheppen van inniger relaties, hetgeen hoofdzakelijk voor Indo-China en ons gebied geldt. Van meer algemeen belang is de opmerking: „Dat de vertegenwoordigende colleges in Indo-China niet openbaar zijn”. Ieder in den Volksraad weet, hoe redelijk en bezadigd ook zeer links staande Inheemsche leden in de (niet openbare) sectievergaderingen zijn, en hoe zij geheel veranderen en toenemen in scherpte, zoodra zij weten dat hun uitlatingen voor publicatie zijn bestemd. Van internationale beteekenis zijn de opmerkingen: „een groep van ontwikkelden die, deels in het eigen land, deels in Europa en Amerika, studeerde en die nu met eigen denkbeelden te voorschijn komt. Ons Bestuur moet mede met die aanwezigheid rekening houden. Wij verliezen niet uit het oog, dat het verkeerd zou zijn, indien wij ons te zeer op hen orienteerden. Men mag bedenken, dat als het Gouvernement hard is, zij zullen zeggen: het Gouvernement is *très dur*, en als het Gouvernement

Studio Moonen

PASTOORSTRAAT 9
ARNHEM :: TEL. 3420 552

UW Fotograaf??

RAKERS KANTOORBOEKHANDEL

ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem 5566

HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE.
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS.

RADIO TECHNISCH ING. BUREAU

WANTING & LUDWIG
HOOFDAGENT N. S. F. 5652

NIEUWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - ARNHAM

RUIME KEUZE ONTVANGTOESTELLEN

AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN WEST

KAMERBEEK

BAKKERSTRAAT 3
ARNHEM

MODELHOEDEN

CHAPELLERIES EN NOUVEAUTE'S

KON. NED. MANDENFABRIEK
FERD. VAN VLIET

STEENSTRAAT 11 - ARNHAM - TEL. 65

ALLE SOORTEN MANDWERK
SERRE-MEUBELN

Hotel-Café-Rest. DE WATERBERG

(OPENLUCHTMUSEUM) 5666

Iederen Zondag Thé Dansante

Iederen Zondag Thé Dansant

ARNHEM - EINDPUNT LIJN 5 - J. B. PRIMUS

très bon is, zij altijd zullen zeggen *pas assez*. Dit *niet genoeg* is een zekerheid; en wij kunnen ons dit tot een aansporing te meer maken om ons te houden aan het beginsel dat wij, met zorgvuldige studie van de behoeften der bevolking, van haar aard en haar nooden, met al onze krachten er naar streven om het welzijn van die bevolking te dienen. Daarbij spreekt het vanzelf, dat wij alle ontwikkelde Inlandsche krachten, die daartoe de geschiktheid toonen te bezitten, zooveel mogelijk doen medewerken aan het bestuur en aldus in de gelegenheid stellen, hun krachten voor hun volk in te spannen. Steeds moeten wij bedenken, dat onze leiding daarbij onontbeerlijk is”. Hierop vervolgde Z. Exc.: „Er is voor het uitwisselen van gedachten en ervaringsgegevens tusschen koloniale regeeringen in het Verre Oosten een urgentie: de Westersche bestuurders hebben in het Oosten een taak te vervullen, een roeping te volgen; en waar de uitvoering van die taak bedreigd wordt, zijn zij wapenbroeders. Er zijn menschen, die meenen, dat reeds een deel van onze taak of zelfs onze geheele taak overgenomen zoude kunnen worden. Onder hen die, na een studie in Europa of Amerika, terugkeeren in hun land, bevinden zich dezulken; wij allen weten wel, dat zij zich vergissen, en dat zij de krachten, noodig om deze volken te leiden, nog niet bezitten. Wij allen weten eveneens, dat *buitenlandsche invloeden* hen in hun dwaling stijven en dat *Moskou* zich de leiding toekent van allen, die de roeping der Westersche bestuurders in het Oosten miskennen. Daartegenover niet in de laatste plaats is overleg en is samenwerking noodig. Daartegenover gevoelen wij ons de vertegenwoordigers en de dragers van de Westersche civilisatie. Wij weten, dat wij werkzaam zijn voor het welzijn en voor de ontwikkeling van de volken, die de historie aan onze hoede heeft toevertrouwd. Wij zien tegenover ons allerlei krachten, die samenspannen om de vervulling van die roeping te beletten. Zij, die vijandige en schadelijke krachten, vormen een eenheidsfront; en er staan te hooge belangen op het spel, dan dat wij langer verdeeld of geïsoleerd zouden mogen blijven. Sterk in onze overtuiging, sterk in onzen arbeid en sterk in de zekerheid, dat wij hier de *Beschaving en Orde* vertegenwoordigen tegenover krachten, die slechts *ondergang en chaos* zouden brengen, moeten wij bedenken dat wij gezamenlijk onze taak zooveel beter zullen kunnen uitvoeren”.

Z. Exc. sprak hier van de handhaving der Westersche suprematie als een algemeen Westersch belang. Het *Soer. Hbl.* ziet als een nuttig gevolg onzer politiek van de open deur, dat het specifiek Hollandsch belang van vorige generaties zich geleidelijk converteerde in een algemeen Westersch belang. Westersche volken, die in de uitvoering

hunner taak worden bedreigd, zijn wapenbroeders. Te betreuren is het, dat zestig miljoen Duitschers zijn uitgesloten van den kolonialen arbeid. Steeds meer zal het in Ned.-Indië gaan om Westersche steeds minder om zuiver Hollandsche belangen, reeds spreken de cijfers van den import en export een duidelijke taal. Wij zijn op den internationalen weg. Dit proces zal voortwerken, en hij die in de toekomst blik, zal daar zien een steeds inniger samengaan der koloniseerende Westersche volken, noodzakelijk en onvermijdelijk omdat de aan het Westersche koloniatiewerk „vijandige en schadelijke krachten een eenheidsfront vormen”.

De koloniale constructie, vooral in haar groeiend internationaal verband — zoo besluit het *Soer. Hbl.* — is iets anders dan de Neurenberger blokkendozen, waarmede kinderen zich diverteeren. Voor hen, Inlander en Europeaan, die de groote lijn willen zien en de ontwikkeling der verhoudingen, is in Ned.-Indië echter mooi constructief werk. De Inlander van goed inzicht, en met een juist kijk op de realiteit, zal naar eigen overtuiging krachtig samenwerken met ons, tot handhaving der *Hollandsche „supremacy”*, wijl deze hem waarborgt het beste beleid, de grootste mate van vrijheid, een flink kwantum welvaart, en het hoogste Recht. Zoodra de ontwikkelde Inlanders, thans door sommigen gehouden in de broeikasatmosfeer van de kunstelde „samenwerking”, zullen begrijpen dit spel buiten de realiteit staat, zal de genezing volgen en zij zullen met ons den eenigen weg opgaan, welke hen zal voeren naar geen droomland, doch naar den besten bestaansvorm welken zij, op grond van aanleg en energie, in het kader der wereldverhoudingen zullen kunnen bereiken. Men behoorde de woorden van Z. Exc. Pasquier in de Inheemsche talen te doen overzetten en over den geheelen Archipel te verspreiden.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (24/4, blz. 55 „Indo-China”), de *Java-Bode* (24/4 „De Inlandsche rechtskundigen”; 25/4 „De Vaderlandsche club te Soerabaja”), het *Soer. Hbl.* (22/4 „China's problemen”; 25/4, 3de bl. „Van de Philippijnen”; 26/4 „Japan en Twente op Java” en „Brieven over den Volkenbond”) en *De Sum. Post* (4/5 „De ontwikkeling van Oost-Azië”; 29/4 „Om het Egyptische parlement”).

Wat generaal Swart in Indië zag en hoorde.

In zijn twee laatste artikelen in de *Deli Crt.* (3 en 4/5) adviseert generaal Swart tot een ingrijpende herziening der tot nu toe gevolgde richting in Ned.-Indië, die bij consequente voortzetting ontwijfelbaar moet eindigen in een *débacle* voor de Indische en de Nederlandsche welvaart. Ook zijne meening is het, dat voor de nieuwe Staatsregeling een Staatscommissie ware in te stellen van Nederland-

che en Indische deskundigen, die tot taak moet hebben de geheele Indische Staatsregeling van 1925 grondig te herzien. Voor wat den huidige stand van zaken betreft, is gen. Swart van oordeel, dat de tot stand gekomen *Inlandsche meerderheid* in den Volksraad weliswaar een bron zal zijn van voortdurend remmende conflicten, waardoor de assentinstellingen zullen worden verscherpt, doch dat die meerderheid in wezen geen vitale bedreiging kan vormen, mits slechts vast staat welke positie de Volksraad voortaan in het Ned.-Ind. staatsbestel zal innemen. Die positie zal dan onder een beding van zoodanigen aard mogen zijn, dat de Volksraad het beslissingsrecht zoude krijgen over andere dan interne Indische aangelegenheden, m.a.w. niet over aangelegenheden, die het Nederlandsche imperium als zoodanig raken. Zulke *imperiale aangelegenheden* (bijv. het afloopen der bestaande erfpachtsconcessies; de Poenale Sanctie) *moeten in Nederland te worden besteld.* „Het gist in Indië”; het gaat echter niet aan om naar aanleiding van die gisting te zeggen, dat het reeds gaat om ons bestaan. Het is nu nog mogelijk de Inheemsche massa's, waar zij bloot staan aan *noodlottige invloeden*, niet alleen van het *communisme*, maar ook van een op verkeerden grondslag berustend *nationalisme*, door *krachtig, doelbewust optreden van de Regeering* in rust te houden en den toestand in Ned.-Indië geheel te beheerschen. Maar dat dient dan ook zonder aarzeling en zonder uitstel te gebeuren. Niet slechts uit een natuurlijk instinct tot zelfbehoud onzerzijds, maar het toch aan geen twijfel onderhevig is dat het met *Nederland, zonder Indië*, gedaan zou zijn. Maar óók, omdat Nederland in Indië nog een *historische taak* heeft te vervullen. Wat Indië geworden is, dat is het geworden uitsluitend en alleen door Nederlandsche energie en ondernemingsgeest, door Nederlandsche werkracht en Nederlandsch kapitaal. Daarom moeten wij en willen wij in Indië blijven! Een kloek Nederland kan Indië in lengte van dagen behouden. Een Nederland, dat zich niet op tijd weet te laten gelden, verliest binnen afzienbaren tijd en Indië en zich zelf.

Het Soer. Hbl. bespreekt „Deli-zaken” (20/4, 3de bl.) en noemt het een groote verdienste van den Nationalen Bond tegen revolutie, die in Nederland zeer actief werkzaam is, dat hij wijst op „*Communistische propaganda*” (23/4, 3de bl.). De Sum. Post constateert „*Extremistische actie in het Serdangsche*” (4/5, 3de bl.), de Deli Crt. critiqueert „De leiding en de opleiding der *Arbeids-inspectie*” (29/4 en 2/5), het Bat. Nwsbl. (29/4) en de Java-Bode (27/4) wijden waardeerende woorden aan den afgetreden gouverneur van West-Java, den heer *Hillen*, thans benoemd in den Raad van Ned.-Indië. De heer Hillen ontkent dat de *bestuurshervorming* een fiasco is.

Het Onderwijs-onderzoek.

Het groote belang van den arbeid der „*Holl.-Ind. Onderwijscommissie*”, het onderzoek naar de resultaten van het *Westersch Onderwijs* in zijn vollen omvang, teekent zich duidelijker af. Ook *Engeland* heeft deze zaak in studie genomen; er is een *Imperiale commissie*, die het geheele onderwijsprobleem onderzoekt. Ook de *Fransche en Portugeesche* koloniën schenken aandacht aan het educatie-vraagstuk. Het Soer. Hbl. (24 en 25/4, 3de bl. Z.) brengt enige resultaten van het onderzoek in Ned.-Indië. Het verloop bij ons geheele Westersch Onderwijs is zeer groot. Van 100.000 kinderen, die naar een inrichting van onderwijs gaan:

halen het einddipl. L.S.	45000
mislukken	55000
gaan naar de Mulo	20250
halen einddipl. Mulo	8100
mislukken	12150
gaan naar de A.M.S.	2025
halen einddipl. A.M.S.	1215
mislukken	310
gaan naar de H.B.S., 3	1350
halen einddiploma	675
mislukken	675
gaan naar de H.B.S., 5	3150
halen einddiploma	787
mislukken	2363

Het woord „mislukken” geldt in zijn volstrekte beteekenis slechts voor de 55000, die zelfs de lagere school niet doorloopen; voor de anderen is deze kwalificatie relatief, omdat toch een jongen, die op de Mulo mislukt, laat ons zeggen in het 3e jaar, een einddiploma Lagere School plus 2 jaar Mulo heeft, welks beteekenis in geld waardeerbaar is, vooral in 's Lands dienst, dat hiervoor (vide B.B.L.) bepaalde regelingen heeft. Of het goed zal zijn, door logische verscherping van overgangseisen, de mislukking terug te brengen tot een veel geringeren aantal en percentage, is eene vraag, welke niet door de Commissie wordt gesteld, doch opkomt ook bij iederen leek, die dit geweldig rendementsverlies beschouwt. Door eene zoodanige selectie, dat zij de mislukkingen op de Mulo met de helft zoude verminderen en dus tot 6075 zoude terugbrengen, zou het aantal kinderen op de Mulo met 6075 kunnen worden verminderd, hetgeen eene belangrijke besparing op schoolgebouwen en onderwijskrachten

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
KOEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

zou geven.

Het Soer. Hbl. concludeert dan verder, dat dit alles zal moeten leiden tot *depreciatie van het diploma der Holl.-Ind. School*. Het moge hard zijn voor de bezitters, doch het ligt in de lijn der dingen en is b.v. ook in Holland geschied, waar men thans bij oproepen meer sollicitanten met meesterstitel krijgt dan vroeger met *H.B.S.-diploma*. Het Indische Gouvernement stelt zich nog te veel op de basis van het klein-ambtenaars-examen. Nu de Mulo's jaarlijks 1278 nieuwe abiturienten op de markt brengen — van wie er voor het Gouvernement maar 70 noodig zijn — zal men in de eerste plaats aan deze beter-ontwikkelde werk moeten geven. Thans visschen dezen achter het net en staan ze achter bij de *H.I.S.-scholieren*. Er dient nu een *verschuiving ten bate der beter-ontwikkelde plaats* te hebben.

Het Bat. Nwsbl. (29/4) bespreekt het eindverslag der Commissie van voorlichting inzake *het technisch en het ambachtsonderwijs*, betreffende de reorganisatie der bestaande technische scholen, alsmede de *oprichting eener Middelbaar Technische Afdeling*. De commissie acht het verantwoord op voorzichtige wijze met een middelbare technische opleiding in Indië te beginnen.

Raden Adjeng Kartini.

Bij de herdenking van den geboortedag van wijlen Raden Adjeng Kartini (in 1879) betuigt *De Loc.* (25/4, blz. 1 en 53, H.) eerbiedige hulde aan de nagedachtenis van deze Djapara'sche regentsdochter, die zulk een schoon en blijvend voorbeeld gegeven heeft aan hare landszusteren. Met een vuur en een gevoelig élan, dat tot op dezen dag zoowel bij Europeaan als Inlander bewondering wekt, heeft zij gestreden voor hare idealen en lievelingswensen, welke kort kunnen worden saamgevat als: de volle benutting van de Westersche wetenschap en kennis door de Inheemschen ten einde zich over de geheele linie een hooger levensplan te verzekeren; de verwerving van grondige kennis der Nederlandsche taal en letterkunde door die Inlanders, die door hun aanleg voorbestemd zijn tot het geven van leiding in het economisch, maatschappelijk en politiek ontwikkelingsproces; de opleiding van het Inlandsche meisje tot een beschaafd, degelijk, verstandig mensch; de verkrijging van uitgebreid vakonderwijs en ten slotte ook grootmoedige verdraagzaamheid op het punt van godsdienst. Zij was met haar vurigen geest en nobele gedachten de draagster eener machtige idee, die latent aanwezig was in een ontwakend volk, en maakte zij zich door hare werken tot de tolk harer landszusteren en broederen, niet minder wees zij het Bestuur op de meest directe wijze den weg, die begaan diende te worden, wilde men inderdaad dit hooge doel bereiken: *de verheffing van gansch een natie tot een hooger levensniveau.* „Geef den Javaan opvoeding!” — zoo schreef zij boven eene nota, die zij in 1903 op verzoek van mr. J. Slingenbergh samenstelde —. Met verwonderlijke helderheid en vastheid ontvoude deze 23-jarige daarin hare gedachten om te besluiten met de woorden: „Dat dan Nederland de zonen en dochteren van Java in de gelegenheid stelle zich bekwaamheden te verwerven, die hen in staat zouden stellen hun land en volk tot geestesontwikkeling en grooten bloei te brengen — Neerland tot sierraad en eer!”

De rotsvaste overtuiging, dat zonder de Westersche ontwikkeling de Javaan niets zou kunnen bereiken, ging bij haar gepaard aan een groot eerbied voor het goede dat het eigen land biedt, voor de „gevoelstaal vol poëzie en ... snedigheid”, voor de Javaansche dichtkunst, die „wijze lessen biedt in bloementaal”, voor de klanken van de gamelan, die „droefliedelijke geluiden, die me ongekend zalig en toch zoo diep weemoedig stemmen tegelijk”, voor den kunstzin van haar geliefde volk, waar zelfs „karbouwen-jongetjes keurige wajangs in het zand teekenen, op muren, op bruggen en brugleuning”. Een artikel van haar hand over de houtsnij-kunst van Djapara werd in „Eigen Haard” opgenomen. Waaruit wel ten duidelijkste blijkt hoe bij haar de liefde voor het eigene van land en volk, direct samenging met den eerbied en het inzicht van de noodzakelijkheid der Westersche ontwikkeling. Dit is wellicht de grootste les welke Kartini haren landgenooten gaf!

Het Bat. Nwsbl. (27/4) heringt in herinnering, dat het 21 Sept. 1929 driehonderd jaar geleden zal zijn, dat *J. P. Coen te Batavia ten grave werd gedragen*. Moge die dag, behalve aan de herdenking van Coen's dood, tevens gewijd zijn aan de gedachte, hoe nog immer de bezieling van een groote taak en de daadkracht van een groot karakter in Indië iets grootsch tot stand kunnen brengen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De a.s. Arbeidsconferentie te Genève.

In het dagblad *Fadjar Asia*, orgaan der P.S.I. van 15 Maart, deelt H. A. Salim o.m. mede, dat hij door het Ned. Verbond van Vakverenigingen aangezocht is tot bijwoning der arbeidsconferentie met den N.V.V.-afgevaardigde, waartoe hij, H. A. Salim, zich, mits onder bevredigende voorwaarden, geneegen verklaarde, in overeenstemming met het dagelijksch bestuur der P.S.I. Het N.V.V. zal een adviseur uit Indonesië en bij de P.S.I. hebben gezocht omdat de hoofdschotel op die Mei-conferentie zal bestaan in het heerendienstvraagstuk.

Omtrent het werk dat hij zal hebben te verrichten en de resultaten daarvan, zegt de heer Salim dat het niet God is die het lot der volkeren verandert zoo dat hun aard verandert, doch dat zij zelf

ENGELSCH HEERENHOEDEN EN MODE-MAGAZIJN

G. PEUSENS

DEN HAAG

WEIMARSTR. 58 :: TEL. 35345

SPECIAAL INDISCHE UITRUSTINGEN

H.H. Leden van Oost en West, genieten 5 pCt. korting. 5724

behooren te zorgen voor het handhaven van hun positie door eigen karaktervorming en versterking. Volkenbond, Regeering en N.V.V. openen slechts den weg in deze voor het volk van zoo hoog belang zijnde vraagstukken; men moet van den weg gebruik maken en de stem der beweging brengen voor het internationaal publiek in Europa, waar die stem niet verborgen kan gehouden worden.

Zijn artikel in het nummer van 16 Maart voortzettend, zegt de Salim dat de gang naar Genève natuurlijk veel kosten zal, doch dat de Nederlandsche Regeering alle kosten zal betalen, ook de vergoeding voor de in Indië achtergelaten betrekkingen. Een en ander zal evenwel ophouden zoodra de conferentie is afgelopen en men zou binnen een paar weken weer naar Indië moeten terugkeeren. Het zou jammer wezen, de gelegenheid niet te benutten om door te gaan naar Nederland, waar men dan midden in de verkiezingen voor het parlement zal zijn; het zou van nut wezen, het Nederlandsche volk te wijzen op de manier waarop de staatsrechtelijk vastgestelde rechten en de vrijheid van persoon en beweging der Indonesiërs worden belemmerd en verdrongen door wettelijke bepalingen van minderen rang, als de strafwet, ordonnantiën, algemeene verordeningen, ja zelfs ambtelijke instructiën.

Voorts zouden ook mededeelingen kunnen worden gedaan over de wijze waarop de beweging van het volk en van de inwoners van Indië door overheidsambtenaren wordt gehinderd en in gevaar gebracht. Het Nederlandsche volk weet slechts weinig van dat alles en heeft over het algemeen nog nooit nagedacht over de beteekenis van de artt. 161bis en 153bis en het smadelijke van de exorbitante rechten, die reeds de boven-Digoel-plaag hebben veroorzaakt.

Schrijver is voornemens zijn reis naar Nederland voort te zetten en er twee à drie maanden te verblijven, deelt met genoegen mede dat reeds door verscheidene kameraden en landgenooten en broeders partijgenooten het noodige wordt gedaan opdat niet wegens financiële redenen van het plan moet worden afgezien. Aan het slot zegt schrijver, dat hij tevens in verbinding zal zien te komen met

J. P. LAMMERINK - VRIEZENVEEN

AGENT VAN TWENTSCHE LINNEN- EN KATOEN-FABRIEKEN

Levering aan particulieren van alle linnen en katoenen huishoudgoederen, damast en alle goederen van Jansen en Tilanus, alsmede Overhemden en Pyama's naar maat. Indische en Huwelijksuitzetten. 5799

KOMT U PERSOONLIJK BEZOEKEN.

de Islam-beweging in Europa.

In de *Fadjar Asia* van 23 Maart geeft Dr. Soekman in verband met de berichten over de a.s. Genève-reis van den heer Salim inlichting over de arbeidsconferentie en het Bureau Internationaal du Travail.

Hij wijst er daarbij op dat men geen hooge verwachtingen moet hebben van de dadelijke resultaten van den arbeid van dit bureau, aangezien in den Volkenbond slechts landen vertegenwoordigd zijn die koloniën bezitten en ook de leden der commissie van onderzoek, of de rapporteurs, vertegenwoordigers zijn van die landen. De weg is geopend voor internationaal toezicht, doch daar dat toezicht voorloopig nog verre van volmaakt is, kan de onafhankelijkheid van de bevolking eener kolonie slechts het resultaat zijn van eigen arbeid. Daarom moet steeds de politiek gevoerd worden van voortdurende uitbreiding en in het leven roepen van acties voor de onafhankelijkheid. De buitenlandse propaganda moet in de eerste plaats omvatten het bekend maken van ongewenschte toestanden in de koloniën en het verspreiden van de ideeën en verlangens der onderworpen volken, met het doel de internationale instemming daarmee te verkrijgen. De buitenlanders komen niet op de hoogte van de moeilijkheden waarmee de bevolking van een kolonie te kampen heeft, omdat men der karaktertrekken van de koloniale politiek alle wegen af te sluiten waarlangs de ware voorlichting naar het buitenland zou kunnen afvloeien. Met de oprichting van den Volkenbond, hoe onvolmaakt georganiseerd hij ook wezen moge, is pas een zeker gezaghebbend lichaam voor publiek toezicht als bovengedoeeld gekomen. Schrijver wijst er op, hoe er nu reeds van de inboorlingen der onderworpen landen zekere actie is waar te nemen voor het aanknoopen van internationale relaties en voorlichting, hij noemt o.m. de Liga tegen het Imperialisme en voor de nationale onafhankelijkheid en merkt dan op dat het Nederlandsche volk, ondanks de eeuwenlange heerschappij van Nederland over Indië, om zoo te zeggen niets niemendal van Indië weet, tot dusver slechts zich bemoeit heeft met de eigen binnenlandsche aangelegenheden.

Alles samenvattende, zegt schrijver aan het slot dit dus:

1. Indonesia bestuurd wordt door een Nederlandsche regeering, niet namens het geheele Nederlandsche volk, doch namens verschillende leiders van partijen die op het oogenblik de bestuursrecht in handen hebben;

2. de massa van het volk in Nederland in het geheel geen bemoeienis heeft met de zaken van Indonesia;

3. nog niet geprobeerd is de publieke belangstelling op te wekken voor het volk van Indonesia, behalve dan in dezen lateren tijd en dat nog omdat eenige der Indonesische landgenooten, Semaoen, Darsono en verschillende leden der Perhimpunan Indonesia hun stem voor het volk in Nederland hebben doen hooren.

Straks, als de heer Salim in Nederland aangekomen zal zijn, zullen de verkiezingen voor de Tweede Kamer in vollen gang zijn. Dan zal het zijn nut hebben de stem van Indonesia krachtig te doen hooren voor de mannen en vrouwen van Nederland die naar de stembus tijken.

Kartini.

Timboel, algemeen periodiek voor Indonesië, van 1 April, schrijft over deze buitengewone en sympathieke figuur uit de Indische vrouwenwereld het volgende:

In dit jaar zal het 50 jaar geleden zijn dat Kartini het eerste levenslicht zag en 25 jaar geleden dat zij voor goed haar oogen sloot. Kartini werd geboren 21 April 1879 en is gestorven op 17 September 1904. Wij willen haar gedenken als vrouw in de hoogste beteekenis van dat woord, het Menschelijk wezen dat Liefde uitstraalt en leeft „t allermeest en in de eerste plaats voor anderen en zoo min mogelijk voor zich zelve”.

Zij was te vroeg geboren, deze revolutionaire geest en ... ze heeft te kort geleefd. De korte levenstijd van een dergelijken geest werd heen en weer gekanteld. Aan den eenen kant de medevoelende ethici, die als de gamelanmelodie in haar wakker riepen droef-liefelijke gevoelens, „die (haar) ongekend zalig en toch zoo diep weemoedig stemmen tegelijk” en aan den anderen kant de tropenachtige „kandjeng toean” van diverse gradaties, die het Hollandsch te rein schijnen voor

Tegen Sept. 1929 wordt te Amersfoort (Bergkw.)

vriendelijk tehuis aangeboden

voor jongens of meisjes (ook Indische).

Door Indische relaties bekend met de opvoeding dezer kinderen. Brieven onder nummer 5789 aan Bureau van dit blad, Nobelstraat no. 20, te Den Haag.

bruine lippen. „Een huivering vaart mij door de leden als ik daar sombere, donkere figuren voor mij zie verrijzen. Ik wil niet zien, maar mijn oogen blijven wijd geopend en aan mijn voeten gaapt een afgrond van duizelingwekkende diepte...”

„Ginondjing” (heen en weer gezwaaid worden) was haar levenslied, was het lied van haren tijd.

Ook de vorming van dezen grooten geest geschiedde naar den tijdgeest. Zij zeide daarvan: „Onze opvoeding was komedie, schitteren was het doel. Wij moesten en zouden schitteren, met echte of valsche steenen, om 't even. En wij mogen het niet kwalijk nemen; ook in de maatschappij, door wier licht wij onze zielen kennen, staat de schijn in hoog aanzien. Arme dwazen, die waarheid liefhebben boven den almachtigen koning Schijn. Ook wij zullen komedie spelen, dat verplicht ons onze trots, die niet gedooft dat de wereld onze zielewonden ziet”.

Hare opvoeding was te weinig Westersch geweest om haar het eigene geheel te doen vergeten, maar toch was zij voldoende door het Westen beroerd om er door te worden meegetrokken, zoodat de kracht haar ontbrak om terug te keeren tot het nog niet geheel vergeten eigene en te trachten dit volkomen te doorgronden.

Zelfs deze groote geest kon niet ontkomen aan den tijdgeest van „ginondjing”.

En toch schreef ze: ... „dat mooie van andere volken nu, zouden wij o zoo zielsgraag geven aan ons eigen volk, niet om zijn eigen mooi te verdringen, maar om het te veredelen”.

Ja, ondanks de stormvlagen van Westersche ideeën, voor haar geheel nieuw, ondanks het feit dat ze intellectueel slecht gewapend was tegen dien storm, is ze zichzelf gebleven, voortgesproten uit een krachtige familie, die beenen had, sterk genoeg om zelfs geestelijke weelde te dragen.

Bij haren echtgenoot was ze in een veilige haven beland, zei ze. Jammer dat ze niet lang genoeg heeft geleefd om in de gelegenheid te zijn van die haven uit verder gaande, haar geboorteland te herwinnen. Dan, als ze haar zending had ten einde kunnen brengen, zouden de blijde tonen van „Pisan Bali” haar hebben begroet.

Maar het heeft niet zoo mogen zijn. De „kala mangsa” was nog niet aangebroken voor haar volk.

Maar hare persoonlijkheid was machtig genoeg om met haar revolutionairen geest anderen, gelijkgezinden, te pakken. Het was de heer Mr. J. H. Abendanon die meer en meer door hare brieven getroffen, „door de buitengewone diepte van denken en voelen, door den krachtigen wil om vooruit te streven tot heil van het Javaansche volk, de vrouw in het bijzonder”, die brieven verzamelde en de daarvoor geschikte bundelde tot het boek „Door duisternis tot licht”. Hierdoor, maar ook door zijn geheele persoonlijkheid heeft deze, sedert gestorven, vriend der Indonesiërs, een blijvende plaats in het Indonesische hart veroverd. Wij kunnen niet nalaten ook hem hierbij eerbiedig, doch vooral met liefde te gedenken.

Al mochten we misschien soms aanleiding vinden om in haar uitingen iets te critiseren, bij alles bewonderend wij in dezen revolutionairen geest den zielenadel van de Vrouw, zooals wij dien kennen in onze Moeders, zich ten offer wijgend voor hare omgeving en daarin zelfs nog een soort van egoïsme ziend. „Wij zijn goed, noch lief zooals U zich ons denkt”, schreef ze. „Weet U wel, lief Moedertje, dat 't niets dan egoïsme is dat ons eens een enkelen keer tot goed en lief doen drijft? Want o! niets heerlijker vind ik dan een blijden glimlach te voorschijn te kunnen roepen op eens anders gelaat, vooral dat van hen die wij liefhebben. Niets goddelijker dan wanneer een paar beminde oogen je zoo lief en blijde aankijken en jij je schuldig voelt aan die vreugde”.

Hier sprak uit Kartini de Javaansche, de Indonesische, de Oostersche. Mochten Westersche ideeën haar al hebben geboeid, in den grond van de zaak en vooral op lateren leeftijd heeft ze bewezen in diepste wezen altijd Javaansche te zijn gebleven. Als ze riep: „Geef den Javaan opvoeding!” dan had ze het oog op karaktervorming, op den Javaan als mensch in de eerste plaats. „De voorbeelden zijn zonder tal”, schreef ze, „die bewijzen dat hooge intellectuele ontwikkeling nog volstrekt geen brevet is voor zedelijke superioriteit!”

Het is geen wonder dat Kartini hoofdzakelijk heeft gestreden voor de opheffing van de Javaansche vrouw. Zij had voor oogen haar seksegenooten in het hertentijd ten opzichte van het huwe-

lijksleven verworven milieu van den adel. Maar haar verwijt trof niet het Javaansche volk. Ook toen leefde het volk wat gezinsleven aangaat, beter dan de hoogere lagen der maatschappij, een verschijnsel dat ook nu nog waar te nemen is en niet alleen in ons land.

Hoe dit zij, ze werd een baanbrekerster wat betreft het aan den tijd doen aanpassen van de verhoudingen, of liever gezegd, in het bestrijden van de verwording der verhoudingen en ze is, dank zij den heer Abendanon, geslaagd.

Het nageslacht eert haar als de „Sri” van het geestesvoedsel voor de meisjes. Mag in het begin het brood der Westersche kundigheden als lokmiddel hebben gediend, dit beduidende noodzakelijke tusschenphase. Het was geboden door den tijd. Maar reeds nu ruikt men kruidige, echt inheemsche geuren in de keuken der Indonesische vrouwenbeweging.

Er is een federatief verbond van Indonesische vrouwenverenigingen opgericht, de „Perserikatan Perempuan Indonesia”. Dit verbond heeft o.a. op zijn program gezet: Studiefonds voor meisjes, propagandistische actie tegen kinderhuwelijken, Padvinderij, enz.

En deze moderne vrouwenbeweging is de immortelle op Kartini's graf gelegd, de immortelle die zij het meest zal waardeeren.

Vijftig jaar na haar geboorte, vijf en twintig jaar na haar verscheiden, niet drie of vier geslachten na haar, maar nog in haren eigen tijd — zoo zij niet te vroeg weggenomen ware — zijn vele van haar ideeën verwezenlijkt. Dit is de dank van haar volk, van haar „Meisjes” aan haar.

Dat het voorbeeld van Kartini vele navolging vinde.

Oost- en West-Ind. Literat.-Ov. zicht.

Het Oranje verboden kleur.

Onder dit opschrift trof het Indische weekblad *De Banier* de volgende beschouwingen aan in de Locomotief.

„In Soerabaja zou geld worden ingezameld voor de blinden. Ten behoeve van het Blinden-Instituut te Bandoeng zouden vlaggetjes worden verkocht en daartoe hadden zich o.a. de Inlandsche padvindersorganisaties te Soerabaja beschikbaar gesteld. Zooals men weet houdt iedere Inlandsche politieke groep er zijn eigen padvinders op na; en in dit geval zouden die waarlijk nuttig werk doen door vlaggetjes te verkoopen voor het Blinden-Instituut, waar vele blinden, meerendeels Inlandsche, worden verpleegd.

Dr. Soetomo ontving van het Blinden-Instituut de vlaggetjes, die daar waren vervaardigd, hij zou deze uitreiken aan de padvinders en de ingezamelde gelden afdragen aan het Instituut te Bandoeng.

Het mocht niet zoo zijn. Dr. Soetomo kreeg zijn vlaggetjes terug, want, en nu laten wij een onzer correspondenten aan het woord:

„De vlaggetjes konden niet worden geaccepteerd; bestuur en leden der Inlandsche padvindersorganisaties weigerden de vlaggetjes te verkoopen. Gevraagd naar het motief daarvan, verklaarden zij eenstemmig, dat zij wel bereid waren voor hun blinde landgenooten vlaggetjes te verkoopen, maar niet deze. Deze vlaggetjes waren namelijk oranje van kleur. Dr. Soetomo heeft daarop de geweigerde vlaggetjes weer in ontvangst genomen en deze naar Bandoeng teruggestuurd met het verzoek, vlaggetjes van een andere kleur te willen zenden...”

Men ziet het — oranje is voor deze jeugdige „Indonesische” volksbevrijders een verboden kleur. Rood-wit-blauw is natuurlijk eveneens uit den booze. Zij willen dan desnoods wel goedgunstig eenige dubbeltjes inzamelen ten bate van landgenooten, die in een door Nederlanders gesticht en geleid instituut verpleegd worden — maar oranje mogen die vlaggetjes niet zijn. Dat strijdt tegen de „overtuiging” der heeren.

Het is nu zoo ver gekomen, dat kwajongens het aandurven te zeggen, dat „oranje” voor hen niet „neutraal” genoeg is; en dat zij zich door die kleur, door onze nationale kleur, gecompromitteerd zouden achten. Men trachte niet de beteekenis hiervan te verkleinen door te zeggen dat men dit dien kwajongens niet kwalijk nemen kan, omdat zij immers niet beter weten. Want des te meer schuld treft dan degenen, die hebben toegelaten, dat de geest onder deze jongens dermate werd vergiftigd, dat zij tot deze ergerlijke dwaasheden komen.

De volle verantwoordelijkheid voor deze excessen, die even zoo vele symptomen vormen voor het bederf en de vergiftiging van den geest van een deel der schoolgaande jeugd, rust op hen die straffeloos toelaten, dat onder die kinderen en jonge menschen kwade propaganda wordt gevoerd. En die zorgen voor een behoorlijk tegenwicht; en evenmin voor een exemplaire bestraffing van lievejeugd te misleiden en op kwade paden te brengen.

De politiek van zachtheid en welwillendheid draagt bittere vruchten. Deze hoon, door brutale schooljongens aangestookt door brutaler politici, de kleur van ons Koninklijk Huis aangedaan, is er één van."

Wij behoeven wel nauwelijks te verklaren, zegt bovengenoemd weekblad, dat wij het met dit entrepriet geheel eens zijn. Het wordt werkelijk meer dan tijd dat dergelijke uitwassen den kop worden ingedrukt. Hier is dunkt ons werk voor het kantoor voor Inlandsche zaken dat waarschijnlijk nuttiger zal zijn, dan de stroom van circulaires, die het over bestuursambtenaren uitgiet.

Straattypen in Padang.

In het Mei-Nr. van Orang Peladang beschrijft L. K. niet onaardig een drie-tal bekende straattypen in Padang, waarbij ook de „toekang ès" is geschetst. Als de bedienden z'n belletje en z'n geroep „Es, èèè, èèèèè!" hooren, scharrelen ze gauw een stuiver of een dubbeltje op en loopen naar de straat.

„Es" is een soort ice-cream, in Indië ook wel bekend onder „ijspoeter" (poeter = draaien bij een ijsmmer). Hij ziet er vrij zindelijk uit, met z'n tricot hemd met lange mouwen, z'n gebatikte broek en een bedrukte grijsachtige sarong, die van af de lenden tot aan de helft van de dij loopt. Ook hij loopt, zooals de toekang tjendol, met twee tafeltjes. Het eene is ingericht als ijskast en het andere als aanrecht. Het is een stevige vent en bekend voetballer uit den Padangschen voetbalbond. Ook is hij in goeden doen; hij draagt een ring met opvallend grooten steen, terwijl hij een groote zilveren gesp aan de riem heeft zitten, waaraan z'n geldzakje hangt. Ook draagt hij dure hoofddoeken en als hij op z'n Zondagsch is, heeft hij een Europeesche kleeding, meestal een licht palmbeach pak en lage schoenen, zonder kousen. Als men hem dan vraagt, waarom hij geen kousen aantrekt, zegt hij, dat ze hem te veel kriebelen. Hij heeft het met de jongens altijd over het voetballen en wat er bij komt.

's Middags tusschen twee en vier zorgt hij er voor, dat hij bij het voetbalveld is, om zich te oefenen; dan komt een klein jochie van een jaar of tien op z'n boeltje passen. 's Zaterdag komt hij altijd met een vollen emmer op het veld. Als hij moet meespelen, gaat z'n pikoelan zoolang de kleedkamer in en als het „posé" (pauze) is, gaan alle spelers, grens- en scheidsrechter inclus, een glaasje „ès" bij hem halen.

Na het spel gaat hij midden op het veld staan en verkoopt dan alles wat hij nog over heeft aan het publiek en lachend stapt dan de zoo vaak toegejuichte goalgetter met een air of hij in het geheel niet gevoetbald heeft, het terrein af.

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer.

Verschenen is het verslag over 1928 van het Koloniaal Landbouwmuseum, te Deventer. Hieraan is het volgende ontleend:

De belangstelling in het museum uitte zich weer in financieelen steun van verschillende koloniale en andere instellingen van handel, scheepvaart en van een aantal particulieren. Niettemin blijft het gewenscht, een krachtig beroep te doen op hen, die zich nog van steun onthielden, daar vergrooing van het aantal donateurs en leden noodzakelijk is voor het voortbestaan en den groei van onze instelling.

Aan den minister van binnenlandsche zaken en landbouw is in verband hiermee verzocht, de subsidie van zijn departement weer te brengen op f. 1500, welk bedrag het museum ook voorheen genoot.

Het aantal donateurs bleef gelijk, dat der leden nam met 5 toe.

In samenwerking met het Koloniaal Instituut te Amsterdam en met de plaatselijke onderwijzersverenigingen werd een Indische leergang voor onderwijzers en onderwijzeressen gehouden, waaraan ruim 50 personen deelnamen. Een vierde koloniale cursus voor vrouwen en meisjes werd gehouden van half Januari tot half Maart. Het aantal deelnemers bedroeg 7. Ingezonden werd op de Indische tentoonstelling te Arnhem.

Van de aanwinsten van het museum mag gewezen worden op een Hevea-stamstuk, waaraan de wijze van tappen goed te demonstreeren is, geschenk van den heer H. Kremer, te Tjikentjeng, en op een zeer belangrijke verzameling suikerrietsoorten, materiaal van suikerrietziekten enz., ontangen van het proefstation voor de Java-suikerindustrie te Pasoeroean.

Het overzicht van het museumbezoek in 1928 geeft een aantal van 886 personen.

Missie en Zending.

Annalen Missiehuis Tilburg. Juni 1929. Kerst-viering op Kei, door Pr. J. Bus (met afb.). — Praatje bij plaatjes [van Ceram], door Pr. E. Cappers. — Uit de Missie van Midden-Java. Een nachtelijke bediening in de dessa, door B. V. De Macedoniër. Mei '29. Handboek der Gereformeerde Kerken van Ned.-Indië 1929. Bespreking, door P. van der Spek. — De behoefte aan Hollandsch onderwijs, door T. van Dijk. — Islam

en Christendom in West-Afrika, door T. Deuville Walker. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Wolanda-Hindia. Zendingstijdschrift. Mei '29. Afgoden verbranden [op Alor], door A. A. van Daalen. — De Niasser in leven en sterven (vervolg). Met afb. — De legende van de maan en Bi Eli, door H. Krayen van Aalst (vervolg). — Een nachtelijke samenkomst, door L. Bodaan (met afb.).

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Mei '29. Jaarverslag der Indische Missie Vereeniging, 9 Mei 1928 tot 1 Mei '29, door P. G. Groenen. — Totemisme. Het geloof aan verwantschap tusschen menschen en dieren. — Geestenbezweering op Bali. — De Katholieke Missie in de Minahassa, door P. G. Groenen. — De Protestantische Zending in de Minahassa. — De Minahasers. — Geneeskunde in de Minahassa. — Het bijzonder onderwijs in Suriname. — Intellectueelen en Missie, door J. Grendel. — Ons gezag in Indië. De rechtsgrond.

St. Claverbond. Juni '29. Over het gaan van Katholieken naar Indië, door A. van Hoof S.J. — Een mooie positie in Indië [Bestuursambtenaar], door Prof. P. G. Groenen. — Mendoetsche herinneringen, door Zr. Florida (met afb.). — Iets over de opvoeding van het dessakind, door Mej. G. J. van Kesteren (met afb.). — De eerste Javaasche Carmeliet [Corn. Poeloenggana, met portret].

Landbouw. Tijdschr. der Ver. van Landb.-consulenten in Ned.-Indië

Inhoud der Maart-afl. De teelt op Java van eenige gewassen behoorende tot het geslacht Abium (sjalotten), door Dr. C. J. H. Franssen. — Verbetering in het artikel van Dr. G. H. van der Kolff over de „Levering van kunstmest aan de bevolking", door Th. G. van Alphen. — Landbouw in den Volksraad in 1928.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Uit den inhoud van No. 43 (20 April). — De betekenis der chemie voor de medische wetenschappen en de wetenschappelijke vorming. Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar in de scheikunde aan de Geneesk. Hoogeschool te Batavia, door Dr. O. de Vries. — De kinabast-situatie, door W. C. Loudon. — Beschrijving van orchideeën die in Ned.-Indië gekweekt kunnen worden, door P. M. W. Dakkus (vervolg). — Invoer van Ned.-Indische thee in Zwitserland, door W. E. Asbeek Brusse (ontleend aan de Ind. Mercur). — Bedreigde klappers in Kedoe. — De Brachartona-rupsenplaag.

De Indische Mercur.

No. 22 (29 Mei). Rapport, uitgebracht aan de Economische Commissie van den Volkenbond te Genève, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts (vervolg). — Weerstand tegen den paalworm van eenige Surinaamsche en Sumatraansche houtsoorten. — De spoorwegen in Nederlandsch-Indië gedurende 1928 (persgesprek met Ir. W. Cool in de Locomotief). — De rijsthandel van British Malaya gedurende 1925—27. — Kleine mededeelingen. Verkeerswezen. — Arbeidsverhoudingen. — Financieele berichten en verslagen zoomede de overige vaste rubrieken. — Ingezonden: Sinaasappelcultuur in Suriname, door J. A. Liems. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

De West-Indische Gids.

De hr. Tj. Pyttersen opent de Mei-afl. met een opstel: Kanttekeningen over cultures in Suriname en elders. — De hr. L. Lichtveld geeft weder een vervolg zijner beschouwingen getiteld: Afrikaansche resten in de Creolentaal van Suriname. — Mr. B. de Gaay Fortman besluit zijn parlementair overzicht: De Curaçaosche begroting voor 1929. — Verder bevat deze afl. het 27e jaarverslag van het Van Eedenfonds, Boekbespreking, door Dr. H. D. Benjamins en een Bibliographie.

De Waterstaats-Ingenieur.

Uit den inhoud der Maart-afl.: Het Waterbouwkundig Demonstratie Laboratorium van de Technische Hoogeschool te Bandoeng, door Ir. J. H. Elze (met afb.). — Het monteeren van een ijzeren vakwerkbrug van 51.60 M. overspanning over de Wampoerivier nabij Sidjagat, door Ir. G. E. Bekering (met afb.). — De noodzakelijkheid van uniforme verkeersstellingen voor Ned.-Indië, door Ir. H. Wirix. — De rechten op grond en water op Java en Madoera, door Mr. J. H. Heslinga; besproken door Ir. J. Th. Rietveld.

Onder het hoofd Varia bevat deze afl. voorts een van den Dienst der Volksgezondheid ontvangen uitvoerige beschrijving van de door het Proefstation voor Waterzuivering Manggarai (Meester-Cornelis) in 1928 verrichte onderzoekingen op het gebied van de volksgezondheid op Java zoowel als op de Buitengewesten. Zooals uit deze interessante beschrijving blijkt, betroffen de onderzoekingen in hoofdzaak de voorbereidingen voor uitvoering van de drinkwatervoorzieningen van verschillende Ge-

meenten en Cultuurondernemingen. Een zeer actueel vraagstuk, bij de oplossing waarvan zich vele moeilijkheden voordoen.

* * *

Biografische en genealogische gegevens betreffende apothekers in Ned.-Indië, tot nu toe gevonden in het Landsarchief te Batavia, door P. C. Bloys van Treslong Prins (vervolg). (Pharmaceutisch Tijdschrift v. N.-I., Maart en April '29).

Bataviasche forten, door S. Kalff. — Reisindrukken van een verlofganger „uit Nederland" naar Indië (vervolg), door P. B. (De Ind. Verlofganger, 17 Mei '29). — Vondel Junior naar de Oost, door S. Kalff (Id. 24 Mei).

Het land van den bruinen broeder. Een leesboek [bloemlezing] voor de Christelijke school, door H. A. van den Hoven van Genderen en J. Lens. Deel I. Java. Met ill. (Rotterdam, Nijgh en van Ditmar's Uitg. Mij.).

Overheid en Mohammedaansch godsdienstonderwijs op Java, door E. Gobeë. [In dit artikel wordt o.m. uitgebreid over de veelbesproken zgn. „goeroe-ordonnantie" van 1925]. (De Opbouw. 15 Mei '29).

Differentiatie in de waardeering van de kwaliteit van eenige assortimenten van de Java-suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. (In- en Uitvoer. 27 Mei).

Op en om kerkhoven in de tropen, door M. O. W. (met platen). (Eigen Haard. 25 Mei).

De waarde van Suriname als cultuurland, door Tj. Pyttersen. Met Naschrift van J. S. C. Kasteleyn. (Economisch-Statistische Berichten. 29 Mei).

De concurrentiestrijd van de Staatsspoorwegen in Zuid-Sumatra, door J. F. A. M. Koning (vervolg). (Spoor- en Tramwegen. No. 11. 28 Mei).

Kleian's adresboek van geheel Nederlandsch-Indië 1929 (acht en twintigste uitgave), door F. Kleian F.Azn. (Weltevreden, Drukkerij A. Em-mink).

Suriname.

De Commissie van Rapporteurs heeft in een eindverslag betreffende de ontwerp-verordening tot nadere wijziging en aanvulling van de onderwijsverordening van December 1876 geantwoord op de door den Gouverneur ingezonden Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag. De commissie handhaaft de bezwaren tegen de voorgestelde verslechtering van het onderwijs in de districten.

In „De Telegraaf" van 23 Mei, eerste avondblad, een brief van Prof. Sleeswijk, waarin deze verslag geeft van een vraaggesprek met Gouverneur Dr. Rutgers. De Gouverneur zegt daarin vele wijze dingen, zoo b.v. over het z.g.n. welvaartsplan.

Met hetgeen de Gouverneur zegt over het onderwijs aan Aziaten kunnen wij ons minder goed vereenigen.

Vergelijkingen met Oost-Indië is gevaarlijk. Daar is het onderwijs er op ingericht om de Javanen... Javanen te doen blijven. In Suriname kan men dit niet bereiken, en kon men het bereiken, dan zou het niet wenschelijk zijn.

Waren de aanwezige Javanen en bloc aangevoerd en zouden ze na afloop van het contract en bloc worden teruggevoerd, dan zou het verstandig zijn het onderwijs zoo in te richten, dat de kinderen Javanen blijven.

Maar de zaak staat er geheel anders voor nu de aanwezige Javanen niet en bloc zijn aangevoerd en niet en bloc het land weer verlaten, maar er voor het grootste deel blijven. Zij moeten Surinamers worden, evenals de aanwezige Britsch-Indiërs, al bereikt men dat niet in het eerste geslacht. Wij moeten niet wijzer willen zijn dan de Engelschen in hunne Amerikaansche koloniën.

De Minister van Koloniën, Dr. Koningsberger, heeft in zijne Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer nopens de Surinaamsche begroting voor 1929 in zeer duidelijke bewoordingen de richtlijnen aangewezen.

Zie hier:

„Sedert de slavernij in Suriname tot het verleden is gaan behooren, wordt in dat gewest, evenals in alle andere gebieden van het werelddeel, waarvan Suriname deel uitmaakt, ook in die met eene be-

M. Z. Booleman's Postzegelhandel

AMSTERDAM

Galerij 47 (bij Paleis v. Volksvlijt) - Tel. 34092

IN- EN VERKOOP VAN POSTZEGELS

Vraagt gratis Prijscourant

5741

volking van verschillend ras, het beginsel van unificatie van het recht gehuldigd. Dit beginsel is, naar algemeen erkend wordt, een machtige factor ten goede geweest in het wordings- en groeiproces van de bij de afschaffing der slavernij in Suriname op nieuwe leest geschoeide en onder Nederlandsche leiding op de Europeesche cultuur georiënteerde samenleving. Nog thans wordt door de toepassing van dat beginsel in de hand gewerkt, dat nieuwe vreemde elementen ongemerkt opgaan in de Surinaamsche gemeenschap, zonder afbreuk te doen aan het onmiskenbaar Nederlandsch karakter, dat die gemeenschap inmiddels heeft aangenomen. Afwijkingen van dat beginsel ten behoeve van de een of andere volksgroep, de strekking hebbende om bij die groep het volkseigen, ook bij het nageslacht, in stand te doen blijven, behooren principieel te worden verworpen. Het reeds bestaande vooruitzicht, dat de Surinaamsche bevolking in haar geheel en blijvend bij het cultuurgebied van den Nederlandschen stam zal worden ingelijfd, zou daardoor in ongunstigen zin worden beïnvloed. Iets anders is het in het leven roepen van voorschriften van den aard van die, waarvan in de, in het Verslag aangehaalde, vergadering van de Eerste Kamer van 21 April 1921 de rede was, door welke het assimilatieproces eer wordt bevorderd dan geschaad."

Het beetje lezen, schrijven en rekenen dat de immigrantenkinderen op school leeren, zal hen niet van den landbouw afkeerig maken. Wij willen hier een stuk aanhalen uit het voortreffelijk betoog van den heer W. R. Menkman „Economie en onderwijs in Suriname”, in „Het Koloniaal Weekblad” van 16 Mei j.l.:

„Maar dan is het wel vreemd dat te velde wordt getrokken tegen het volksonderwijs, alsof niet zoo-wel intellectuele als economische, sociale en hygiënische opvoeding der in Suriname geboren en het krachtige middel zal moeten zijn om het welvaartspeil blijvend te verhoogen.

Onder den titel „Agricultural adaptation in Bolivia” schrijft Eduardo Romecin in 't April-nummer van de Geographical Review: „Only by better education can a desire for higher standards of living be aroused and developed that will lead to the demand of greater acreage returns.” Zou wat hier gezegd wordt met betrekking tot de Boliviaansche indianen niet gelden voor alle primitieve menschen die in een vruchtbaar tropenland een schamel bestaan leiden?

Grijpt men in Suriname het onderwijs aan als éénig middel van volksoepvoeding, ja dan zal men niet komen tot economische verheffing en slechts ontevredenheid kweken, omdat de bevolkingsgroepen waarom het hier gaat niet van zoodanige geaardheid zijn dat zij aan intellectuele ontwikkeling genoeg hebben om zelf den weg naar grootere welvaart te kunnen vinden, maar zonder dit middel kan men er toch ook niet komen; nog veel minder zou het goede politiek zijn een sfeer van achterlijkheid, onverschilligheid en behoeftenloosheid te beschouwen als de natuurlijke of de eenige mogelijke voor een groot deel der Surinaamsche bevolking.”

De ervaring gedurende den wereldoorlog opgedaan met den rijstbouw, die, onder leiding van Gouverneur Staal, een groote vlucht nam, bewijst wel dat de bevolking niet afkeerig is van den landbouw, wanneer zij daarin een behoorlijk bestaan vindt.

Wij willen hopen dat het Koloniaal Bestuur zal afzien van het laten uitkomen van een onderwijsdeskundige uit Java, die niet anders dan overbodige of onjuiste adviezen zou kunnen geven. Suriname is te arm om zich de weelde van een volkomen overbodig ambtenaar te veroorloven.

* * *

„De West” van 1 Mei schrijft:

„De Gouverneur heeft een ontwerp ingediend bij de Koloniale Staten, waarin wordt vastgelegd de nieuwe overeenkomst welke het Bestuur met de Surinaamsche Bauxite Maatschappij wenschte aan te gaan. Zooals men weet werden onlangs ter zake onderhandelingen gevoerd, waarbij de heer Harmen Lewis de S.B.M. vertegenwoordigde.

De bauxietrechten op zichzelf blijven, volgens dit voorstel, ongewijzigd en zelfs wordt de bepaling opgenomen, dat die gedurende zestig jaren niet verhoogd zullen worden.

Daartegenover staat, dat het Gouvernement in anderen vorm hogere inkomsten zal genieten. Door een hogere uitvoerwaarde voor bauxiet aan te nemen (tot dusverre was die waarde gesteld op elf gulden per ton) zal de onderneming voortaan vermoedelijk bijdragen in de inkomstenbelasting. Verder zal zij een zeker recht per tonnage scheepsruimte betalen en vervalt haar recht van kosteloos telegrafisch verkeer met Moengo.

De nieuwe regeling kan als volgt worden samengevat:

De Bauxite Mij. heeft zich in beginsel bereid verklaard:

1e. Prijs te geven haar recht van vrij telegrafeeren tusschen Moengo en Paramaribo vice versa met overdracht der daarvoor op Moengo aanwezige installaties op redelijke voorwaarden.

Wissel In- en Verkoop
Credietbrieven
Telegrafische
Uitbetalingen

Hollandsche Bank voor West-Indië

Keizersgracht 25 AMSTERDAM (C) Tel. 31290 en 35290
CURAÇAO CARACAS VENEZUELA

Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.

Incasseeringen
Handelsinformaties
Rembours- en
Document.-Credieten

2e. De minimumproductie van bauxiet op te voeren van 66.000 ton per jaar tot 150.000 ton per jaar, met dien verstande dat eenig eventueel tekort met betrekking tot de berekeningen der geldelijke lasten als aanwezig zal worden geacht.

3e. Den verkoopprijs der verschepte bauxiet in haar winst- en verliesrekening op te nemen tegen niet minder dan den marktprijs met een minimum van f 12.50 per ton, bij een bepaalde samenstelling der bauxiet.

4e. Aan het Gouvernement te betalen, als een bijzondere bijdrage in de kosten voor haven en rivieronderhoud, een bedrag van 20 cent per netto register-ton der zeeschepen, welke Suriname ten behoeve van haar bedrijf bezoeken.

Daartegenover wenschte de maatschappij, in een jaar voor zestig jaar te verlenen concessie, omvattende alle terreinen, waarop haar ten huidige dage vergunning tot ontginning van bauxiet is verleend (ca. 33.000 H.A.) vastgelegd te zien, dat voor haar verhooging van de bestaande en oplegging van nieuwe geldelijke kosten, welke de bauxiet of het bauxietbedrijf als zoodanig treffen, hetzij zijdelings door een essentieel onevenredige verhouding der lasten in vergelijking met die op andere takken van bedrijf, voor den duur der overeenkomst uitgesloten zal zijn”.

* * *

Naar aanleiding van hetgeen wij in ons nummer van 23 Mei schreven over Prof. Sleswijk's bevinding van den toestand van eenige gebouwen op het leprozen-etablisement Chatillon, vestigen wij er de aandacht op dat de gouverneur het niet zeker acht, dat, als gevolg van de nieuwe lepraverordening nieuwe woningen voor verpleegden noodig zullen zijn, zoodat er nog geen reden is die te bouwen.

* * *

Naar aanleiding van de petroleumvondsten in Suriname en in Britsch-Guyana schrijft „Het Handelsblad” van 29 Mei (Avondblad):

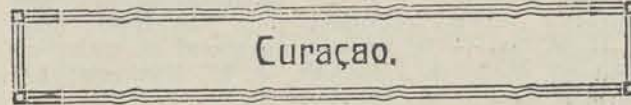
„Maar het is wel frappant, dat aan de W.-zijde van dezelfde rivier, in Skeldon en Springlands, vlak tegenover Nickerie, deze berichten zoo veel indruk hebben gemaakt, dat men daar op de suikerplantages en in de rijstvelden terstond ook aan het boren is gegaan en de regeering van Britsch-Guyana geeft daarbij blijk van heel wat meer daadwerkelijk belangstelling dan de onze.

Misschien heeft de Nederlandsche regeering het bij het rechte einde, en blijkt ook deze kans voor Suriname weer niets te zijn. Maar het zou toch een wel zoo goeden indruk maken, wanneer de regeering in Paramaribo en Den Haag wat meer deed blijken, dat de zaak haar ter harte gaat. Zooals men dat aan de overzijde van de Corantijn doet.

In dit verband rijst een andere vraag. Wanneer inderdaad dit gebied aan de Corantijn eens een „goudmijntje” zou worden, dan dreigt het onbetslist laten van de grensregeling aan den bovenloop dezer rivier tot complicaties te leiden. Men weet, dat de kwestie is gerezen, wat de bovenloop dezer grensrivier is. Tusschen twee stroomen, waardoor de Corantijn gevoed wordt, bevindt zich een landstreek, waarop Nederland en Engeland beide aanspraak maken.

Op het oogenblik is deze strook economisch van heel erg geringe beteekenis, en dientengevolge is het niet heel erg, dat nog steeds niet vaststaat, of deze streek nu behoort tot Britsch- of tot Nederlandsch-Guyana, maar gesteld het geval, dat hier het vloeibare goud, dat elders aan de Noordkust van Zuid-Amerika uit den grond borrelt, werd gevonden, dan is het gevaar van complicatie niet denkbeeldig.

Zou het daarom niet de voorkeur verdienen achter deze grensregeling, die nu al zoovele jaren hangt, eens wat spoed te zetten?”

Curaçao.

De begrooting voor 1930.

Het is een lijvig stuk, het 20 bladzijden groote Voorloopig Verslag, en geen aangename leerstof. Geleerde beschouwingen, onbenullige kleinigheden, meer vragen dan de wijze departementshoofden zullen kunnen beantwoorden — van dit alles en nog meer een mixtum compositum.

Een voorbeeld over de behandeling van het vraagstuk der begrotingspolitiek.

Een lid gaf in overweging een stelsel te volgen, „waarbij in het begin van het jaar een begrooting wordt ingediend, waarop slechts de gewone uitgaven en die, waarvan de noodzakelijkheid en de urgentie onomstootelijk vaststaan, voorkomen, en van welke begrooting de raming der inkomsten op maximum de opbrengst van het afgelopen jaar plus nog enkele zekere nieuwe inkomsten — in casu watervoorziening, opbrengst Handelskade, politietoelicht Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij — wordt gesteld, en waarop desnoods een kleine leening, in evenredigheid staande tot het be- loop der middelen, zou kunnen voorkomen. Verder in het jaar, b.v. in Augustus, als men dus dichter bij het begrotingsjaar is en met meer grond zich een verwachting kan vormen van den loop der inkomsten in het komende jaar, zou men een suppletoire begrooting kunnen indienen, waarop de buitengewone uitgaven voorkomen, met daartegenover een raming der dan eventueel te verwachten meerdere opbrengsten. Blijkt dan, dat naar alle waarschijnlijkheid er voldoende middelen zullen zijn om gedeeltelijke amortisatie en rente te betalen, dan pas zou men er toe over kunnen gaan te besluiten tot het aangaan van leeningen van eenigen omvang, welke dit lid in ieder geval evenals de kleine leening, waarvan hierboven sprake was in een zeer korten termijn, b.v. 4 of 5 jaar, zou willen aflossen.”

Enkele leden waren het daarmee eens, behalve wat betreft het betoog omtrent het sluiten van leeningen.

Een lid kon zich wel vereenigen met de door het bestuur gevolgde splitsing der uitgaven in gewone en buitengewone, voor welke laatste in den regel geleend kon worden. „Deze spreker geloofde, dat, de omstandigheden in aanmerking genomen, er geen bezwaren bestaan om voor „kapitaalsuitgaven” leeningen te sluiten, maar was het wel met het lid eerst aan het woord eens, dat die leeningen, ofschoon niet zoo bijzonder vlug als dat lid dit aangaf, in korten termijn moeten worden afgelost. Verder zullen naar sprekers meening jaarlijks de middelen moeten worden aangewezen, waaruit de rente en aflossing moeten worden geput. En in ieder geval zal er ter beperking der Landsuitgaven en dus ook der leeningen tot het bepaald noodige, voldoende controle op de besteding der gelden moeten zijn”.

„Een ander lid verklaarde zich bepaald en principieel tegen leeningen, waarmede men zich z.i. op een glibberig pad begeeft. Daarvoor heeft Curaçao naar zijne meening geen voldoende stabiele basis, waarbij zich de vrees voor belasting van hen, die voor de schulden moeten opkomen na het tegenwoordige tijdperk van bloei, deed gelden. Buiten dien is er in deze tijden van voortdurend accres der middelen — ten opzichte waarvan hij zich vereenigde met de zienswijze van het lid, dat zich bij- kens het daareven vermelde en op de aangegeven gronden uitsprak voor leeningen voor werken welke t. z. t. kapitaalswaarden zullen vertegenwoordigen — naar de meening van dit lid bij een voor- zichtig beheer geen reden om leeningen te sluiten.”

Het Voorloopig Verslag vert dan een spreker ten tooneele, die betoogde, „dat als werkelijk eens de toestand mocht ontstaan, dat de groot-bedrijven, waarover daareven de rede was, wegtrekken, Curaçao er veel erger aan toe zal zijn dan ooit te voren. Dat wegtrekken zal eens gebeuren. De on- zekerheid bestaat alleen omtrent het tijdstip waarop. En zou dit lid in geen geval er toe willen medewerken om zelfs de risico te loopen, dat Curaçao op zulk een tijdstip met schulden belast blijft”.

En vervolgens laat het die leden onderling wat debatteeren, om ten slotte nog een eenling te laten optreden, die „verklaarde, dat hij zich schoorvoe- tend met het denkbeeld leeningen te sluiten, heeft kunnen vereenigen, doch slechts dan er toe zou willen medewerken, als van te voren aangenomen mag worden, dat de leening binnen korten termijn, b.v. vier of vijf jaar, dus zooals door het lid eerst aan het woord, betoogd, afgelost kan worden (waar- toe jaarlijks een bepaalde som op de begrooting moet worden gebracht) en voorts het geheel der te sluiten leeningen een bepaald maximum niet over- schrijft. Gebeurt dit niet, dan vrees het lid aan het woord, dat het een sprong in het duister wordt. Door een oordeelkundige rangschikking der te scheppen werken en verdeling over enkele jaren, kan naar de meening van dit lid, het bovenstaande ongetwijfeld bereikt worden, wellicht zelfs zoon- der tot leeningen van eenige beteekenis zijn toe-

acht te moeten nemen en zonder dat de reeds be-
 kenlijke belasting van het Departement van
 openbare Werken noodlottig worde.
 Men zal nu zeker niet meer kunnen beweren, dat
 leeningsvraagstuk in den Raad niet behandeld
 maar de modus quo is wel wat taai.
 De volgende week hopen wij te geven wat het
 V. over de bovenwindsche eilanden zegt.

Electricische Centrale.

Op 22 April is de nieuwe electricische centrale
 achtig geopend. De gouverneur was aanwezig.

Brand.

In den nacht van Dinsdag 23 April is het groote
 kuis El Ancora, hoofdzakelijk in verf- en ijzer-
 aren, van de firma C. E. Muskus & Co., heelemaal
 gebrand.

Daverende dingen!

„Men” schrijft aan het *Algemeen Handelsblad*
 over de onderwijsgelijkstelling in Suriname een
 stukje, waarin van Curaçao dit gezegd wordt:
 „Toen destijds Gouverneur Brantjes zijn bekende
 spraak deed omtrent de algehele gelijkstelling
 in Curaçao, n.l. dat men van belanghebbende zijde
 deze niet eens zoo verlangde (althans zoo ongeveer
 waren zijn woorden), dachten we niet anders of
 z.E. doelde op de bevolkingskringen in Curaçao en
 wilde daarmee zooveel zeggen als dat deze onver-
 schillig stonden tegenover de gelijkstelling. En dit
 zal wel zoo zijn.”

Ter herlezing aanbevolen het *Alg. Handelsblad*
 van 7 Sept. 1927, Avondblad.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het doopboek der Geref. kerk op Curaçao:

- 22 Nov. 1789 geb. Anthony, zn. van Anthony
 Beaujon en Johanna Catharina Weeber;
- 16 Jan. 1790 geb. Claas, zn. van Jan Schotborgh
 en Jannetje de Mey;
- 28 Febr. 1790 ged. Hendrik, zn. van Gerard
 Schotborgh en Catharina Brugman;
- 17 Aug. 1790 ged. Adriaan, zn. van Johannis
 Evertsz Johs.zoon en Jannetje Vermeulen;
- 12 Sept. 1790 ged. Johannes Rudolphus, zn. van
 Johan Rudolph Latté en Maria Jacoba De Bary.

Uit den Verren Vreemde.

Voorschriften in het Koninkrijk van Hedzjas.

De Balkan-correspondent van de *N. R. Ct.*
 schrijft (blad van 1 Juni):
 Ibn-al-Saoed, het hoofd der Wahabieten, heeft
 kortelings als koning over de Hedzjaz, Nedzjd en
 verdere landen voorschriften gegeven nopens de
 wijze waarop zijn onderdanen, en in het algemeen
 een ieder in zijne landen — dus ook vreemdelingen,
 pelgrims, bijv. insgelijks de Nederlandsch-Indische
 — zich hebben te gedragen ten opzichte van aan-
 gelegenheden en vraagstukken van godsdienstigen
 en politieke aard.

Op grond dier verordeningen mogen: 1e. zulke
 vraagstukken en aangelegenheden door het volk
 niet worden onderzocht en uitgelegd. Zulks komt
 alleen den oeloema's (schriftgeleerden) toe, die den
 Koran en de Overleveringen van den Profeet te
 hunner beschikking hebben om hen voor te lichten;
 2e. de regering heeft recht op onderdanigheid,
 en de onderdanen en in het algemeen niemand in
 den lande mogen tornen, in welk opzicht ook, aan
 de prerogatieven van het gouvernement. Er mag bij-
 gevolg niets worden ondernomen dan op order of
 met goedvinden van 's lands bestuur.

3e. Het is personen en vereenigingen verboden
 politieke of godsdienstige aangelegenheden te be-
 spreken, dan op aantsichten van het gouvernement;
 vermits zulke besprekingen slechts dienen om on-
 wettenden te misleiden.

4e. De eer, het leven en het bezit van Moslims,
 en in het algemeen van allen die zich onder de be-
 scherming van Moslims bevinden (bijv. de in het
 land toegelaten vreemdelingen, pelgrims e.d.) moe-
 ten worden geëerbiedigd, zooals zulks in den Koran
 staat voorgeschreven.

5e. Deze voorschriften moeten door allen in den
 lande, van de hoogste overheidspersonen tot de
 eenvoudigsten, worden bezworen en strikt worden
 geëerbiedigd en uitgevoerd.

Daar, zooals in den aanhef aangegeven, die voor-
 schriften ook gelden voor elken Nederlander of
 Nederlandsch-Indiër — dus ook voor alle bede-
 vaartgangers uit den Nederlandsch Oost-Indischen
 Archipel — zijn zij voor ons van bijzonder belang.

Leering uit Australië.

Het gemeenebest Australië wil Engelsch blijven in
 geest, maar staande op eigen beenen. De arbeiders-
 partij heeft er zich zoo krachtig ontwikkeld, dat haar
 leider de leidende persoonlijkheid in het ministerie
 kon worden. De regering wisselde wel in schakee-
 ring, doch de invloed van *labour* bleef in menig op-
 zicht overheerschend. Men trachtte overeenstemming
 te brengen tusschen de eischen van een regering,
 welke de zaken van bovenaf bekijkt, en die van de
 vakbonden, welke zich van onderop laten gelden.

Al te best vlot dit niet. Ook Australië heeft een ont-
 goocheling gebracht voor hen, die meenen; dat re-
 geeren slechts een vraag van stemmen-meerderheid
 is. De verhoudingen binnenslands zijn herhaaldelijk
 verstoord door hardnekkige stakingen, en om tot een
 goede verhouding op economisch gebied met Enge-
 land te komen heeft de regering van den Australi-
 schen statenbond geen beter middel gevonden, dan
 vier zakenmannen uit Engeland te laten komen,
 die, in commissie een onderzoek moesten instel-
 len naar den economischen toestand, speciaal in ver-
 band met de mogelijkheden ter bevordering van den
 handel tusschen Engeland en het dominion, en van
 de immigratie van Britten naar Australië.

Dit zijn alle kwesties met eenzelfde economischen
 ondergrond, zoodat zij dan ook niet los van elkander
 staan. Dit komt duidelijk uit in het rapport door de
 commissie uitgebracht.

De *commonwealth* heeft zich te diep in de schuld
 gestoken. Men heeft groote uitgaven gedaan, waarvan
 de uitkomsten veelal beneden de verwachtingen ge-
 bleven zijn, men heeft improductieve sommen gesto-
 ken in oorlogsschepen en in het aandeel voor de
 vergroting van de marine-basis Singapore, men heeft
 een nieuwe bondshoofdstad willen hebben. De jonge
 gemeenschap heeft, in eenheid en onderdeelen, een
 nationale schuld van 1000.000.000 P.St. Dat is voor
 een land vol beloften als Australië niet verontrus-
 tend, wanneer men het als bedrag op zich zelf
 beschouwt, maar het zou wel bedenkelijk worden
 wanneer men er den aanloop in moest zien van een
 op denzelfden voet door te zetten politiek. De toe-
 komst zou dan een hinderlijken schuldenlast in het
 vooruitzicht stellen.

Meer beleid bij het uitvoeren van groote werken
 is noodig. Zoo heeft men door enorme irrigatie-
 werken water onttrokken aan streken, die 't niet
 konden missen, om 't te brengen bij gronden, welke
 het niet vruchtbaar kon maken.

Met protectie, door tarieven van inkomende rech-
 ten, is men, volgens de commissie, te ver gegaan.
 Men heeft zich niet beperkt tot het beschermen van
 de nijverheid, voor zoover deze Australische grond-
 stoffen verwerkt, doch men heeft tarieven toegepast
 alleen om 's lands inkomsten te verhoogen, maar
 zodoende wordt de hogere verkoopprijs opgebracht
 door de bevolking. In het algemeen wordt Australië
 ook op financieel gebied gelaakt wegens slecht
 beleid.

Een waarschuwing, waaruit ook voor andere lan-
 den dan Australië een te behartigen leering te putten
 is, laat de commissie hooren over de overdreven
 stijging der arbeidsloonen, die de productiekosten op-
 drijven, hetgeen de vrije concurrentie weer te na
 komt. Dit euvel wordt van zoodanige betekenis ge-
 acht, dat de commissie een hervorming der arbeids-
 wetgeving dringend noodzakelijk acht. De inmenging
 der overheid in de verhouding van werkgever tot
 werknemer moet beperkt worden tot verzekering van
 de veiligheid en de gezondheid, de rechterlijke macht
 moet haar taak niet uitstreken tot bemoeizucht met
 die verhouding. Deze wenken gaan lijnrecht in tegen
 de wenschen van de arbeiders-organisaties, die van
 onderop willen regeeren, althans mee-regeeren. Zij
 zullen in Australië daarom geen gehoor vinden,
 vóórdat de feiten nog duidelijker zullen gesproken
 hebben, dan reeds 't geval is door den stilstand, of
 den tragen vooruitgang in de economische ontwik-
 keling.

Door dezen toestand wordt de immigratie naar het
 dominion ook niet in de hand gewerkt. De werk-
 loozen in Engeland vernemen veel uit en over Austr-
 alië, dat van verhuizen geen heil doet verwachten.
 Toch heeft men een goeden weg ingeslagen door de
 overbrenging te bevorderen van jonge menschen,
 die hun toekomst nog moeten vormen en hun vak-
 opleiding nog moeten krijgen, alsook van jonge vrou-
 wen voor den landarbeid of als dienstbode.

Wie volle aandacht geeft aan hetgeen zich afspeelt
 in deze wereld van proefnemingen, zal er een lee-
 ring uit putten, welke in dezelfde richting wijst als
 de jongste geschiedenis in Rusland. De omstandig-
 heden zijn er anders, maar daardoor krijgt de leering
 slechts betekenis te meer.

Ingezonden.

Tienjarig bestaan Vereen. „Voorwaarts”.

Aan den Heer Redacteur van het
Kol. Weekblad, Korte Voorhout 6.

Geachte Heer Redacteur,

Zoudt U zoo vriendelijk wil'en zijn het onder-
 staande schrijven in Uw geacht Koloniaal Week-
 blad te plaatsen, bij voorbaat onzen hartelijken
 dank.

De afdeling Den Haag van de Vereeniging van
 gepensioneerde en gegageerde korporaals en man-
 schappen van het Leger in Oost- en West-Indië
 genaamd „Voorwaarts”, zal op 22 Juni a.s. haar
 tienjarig bestaan vieren.

Wij hebben als afd.-bestuur lang zeer angstig
 voor deze maand gestaan, om reden, dat het ons
 ontbrak aan de noodige financiën, maar er is een
 spreekwoord, dat zegt als de nood op zijn hoogst

is, enz. enz.

De redding is ook gekomen en wel op een schit-
 terende wijze.

Door een toevallige omstandigheid kwamen wij
 in kennis met Mevrouw Mia Aarwen, die direct
 bereid was dien avond voor ons welwillend op te
 treden, ook Mevrouw Aleida Roelofsen vonden wij
 bereid; deze dames zullen ons dien avond bezig
 houden met eenige Indische stukjes, welke wel in
 den geest zullen vallen van onze oude Indischman-
 nen. Tevens zal de vereeniging „Eurasia” eenige
 krontjongmuziek ten gehoor brengen, wat de
 feeststemming nog zal verhoogen.

De Directeur van Pulchri Studio is zoo goed ons
 de zaal tegen een sterk gereduceerden prijs af te
 staan en de heer van Noord zal dien avond als
 conferencier optreden, zoodat het ons aan mede-
 werking niet ontbreekt.

En als de voorttekenen ons niet bedriegen zal
 het een prachtavond worden.

Het heeft ons een oogenblik versted doen staan
 te mogen ervaren dat er nog zooveel oud-Indische
 harten zoo warm voor ons kloppen.

Daarvoor aan al deze Dames en Heeren bij voor-
 baat onzen oprechten dank.

Met de meeste Hoogachting
 Het Bestuur,

W. F. BERGMAN, 1e Secr.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Apeldoorn.

Het Dagelijksch Bestuur had adressen gevraagd
 om daar circulaire's aan te zenden om op te wek-
 ken tot het lid worden van „Oost en West”. Ruim
 90 circulaire's zijn verzonden en 2 (twee) daarvan
 hebben we als lid kunnen inschrijven.

Het dacht ons goed het ook nog eens te probee-
 ren met een extra avond, waarvoor wij een kleine
 100 invitatie's verzonden (buiten de gewone convo-
 caties aan de leden). Wij waren hiertoe in staat ge-
 steld door een zeer belangstellend lid. Edoch...
 van die extra uitgenoodigden kwam er niet één!

Zoodat de heer J. Lameyn verleden week Vrijdag
 in het aardige zaaltje van „La Bordelaise” voor
 slechts een 50-tal bezoekers sprak. (De afdeling
 telt 117 leden en 112 begunstigers).

In „*Ons leven en werken in Indië*” heeft de heer
 Lameyn een stuk werk gegeven, juist in de bedoe-
 ling van Oost en West. Vooral zijn talrijke, zóó uit
 het leven gegrepen voorbeelden, waren voor de
 niet-Indische menschen meer waard dan diepzin-
 nige beschouwingen. Levendig en praktisch — bo-
 vendien gesteund door een goed bijpassende serie
 lichtbeelden — heeft de heer Lameyn tot het eind
 toe zijn dankbaar gehoor weten te boeien.

We zijn bezig met de vorming van een „Mina-
 hassa-comité”. Ook daarin ondervinden we merk-
 waardige teleurstellingen. Juist terwijl ik dit schrijf
 staat er in de lokale pers met groote letters aan-
 gekondigd een bloempjesdag voor Tuberculozen-
 nazorg...

Laten toch de leden en begunstigers geen enkele
 gelegenheid voorbij laten gaan om leden te winnen,
 deze collecte aan te bevelen en alles te bevorderen,
 wat de toenadering van het Oosten en het Westen
 beoogt.

De Secretaris,

J. C. BAARS.

N.B. Van de eerste zending van de sluitzegels heb
 ik nog wat over, op aanvraag worden ze toe-
 gezonden.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

Ter kennis van de afdelingen wordt gebracht,
 dat het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en We-
 tenschappen bereidwillig ter beschikking onzer Vere-
 eeniging gesteld heeft de volgende Regeeringsfilms,
 ter vertooning, t.w.:

- I. Dessaleven I en II.
- II. Djokjakarta en Soerakarta.
- III. Boroboedoer en Bromo.
- IV. Sumatra en Bestuurswisseling.

Met dien verstande, dat de kosten van verzending
 (heen en terug) ten laste komen van den aanvrager
 en deze aansprakelijk is voor eventuele beschadi-
 ging, tijdens gebruik of vervoer ontstaan.

RADIO BRAAT

TELEFUNKEN-SERVICE-STATION 5787

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 88

DEN HAAG :: TELEFOON 17072

G. J. R. v. d. GAAG & ZON
GROENMARKT 27
 TELEPH. No. 12512 DEN HAAG
 DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS 5023

ER IS GEEN ENKEL LAND

dat koloniën heeft, waarin een Tijdschrift wordt uitgegeven dat op eene wijze als **NEDERLANDSCH-INDIE OUD EN NIEUW** de voortbrengselen der kunstnijverheid en volkskunst vastlegt **Zoo'n Tijdschrift moet van alle kanten gesteund worden**

LION CACHET
 Sierkunstenaar

C. VERSLUYS Jr.
 BOEKHANDEL OP ELK GEBIED

KANTOORARTIKELEN
 LEESPORTEFEUILLE
 MUZIEKHANDEL

HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
 INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR

HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK
 TELEFOON No. 18798

GOOSEN & SWAGERMAN
 (NA 15 JUNI 1929) UITSLUITEND
LAAN v. MEERDERVOORT 100-100 a - Tel. 37867
 DEN HAAG - OPGERICHT 1895 - DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

JAC. KOETSIER

Magazijnen van Koloniale
 :- Waren, Comestibles :-
 Delicatessen en Fijne
 Vleeschwaren, Chocolaterie

FAHRENHEITSTRAAT 772
 Telefoon 34326-34327

MEEZENLAAN 61 - Tel. 36908
 Postgiro 23051

Dagelijks opnemen en bezorgen aan huis vóór 12 uur

Aanbevolen door vele Indische Familles

Van de Redactie.
BOOTTREIN STOOMVAART-MIJ. NEDERLAND.
 Het Agenschap van de Stoomvaart Maatschappij Nederland, de firma Crans & Co., Den Haag, meldt, dat de boottrein van het s.s. „Christiaan Huygens”, hetwelk 6 Juni a.s. te Genua verwacht wordt, Vrijdag 7 Juni a.s., des morgens 11 uur, aan het Staatspoor te Den Haag zal aankomen.

VERZENDING MAIL NAAR INDIE.
Tien minuten vroeger van Amsterdam C. S.

Het Persbureau van het Hoofdbestuur der Posten en Telegrafie brengt het volgende onder uwe aandacht:
 Het vervoer van de Indische mail uit Amsterdam, in aansluiting op den extra mailtrein 's-Gravenhage—Marseille, dat des Donderdags om de 14 dagen plaats vond met den trein van 10.45 zal, in verband met door de Spoorwegen ondervonden bezwaren bij het overzetten van het postrijtuig in den mailtrein, met ingang van 6 dezer geschieden met den trein van 10.35 uit Amsterdam.
 De aandacht wordt erop gevestigd, dat deze trein niet stopt te Haarlem en Leiden, zoodat voor deze plaatsen aansluiting op den mailtrein met een 30 minuten vroeger vertrekkenden trein moet worden verkregen.

Van het Informatie-Bureau.
BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
 A. V. J. M. Janssens, Onderwijzer bij het M.U.L.O., Leonhardstraat 25, Tilburg.
 G. M. M. de Vree, Onderwijzer bij het O.L.O., Hasebroekstraat 104(III), Amsterdam (W.).
 E. Luuring, Administratief ambtenaar b. h. Binnenl. Best., p.a. Segt. v. d. Esker, Willemskazerne, Amersfoort.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR SURINAME:
 D. Coppoolse, Stuurman 1e kl. bij de afd. Verkeer te Water van het Dep. van Openb. Werken en Verk. in Suriname, Huize „De Parel”, Oude Vlissingse Weg, Koudekerke bij Middelburg.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:
 E. R. Valckenier de Greeve, Techn. ambt. Ind. Centr. Aanschaffingsdienst, Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage.
 B. L. Kailola Progas van Geuricke, Hoofdcommies bij de S.S. en Tr., Bentinckstraat 12, 's-Gravenhage.
 Mej. A. L. M. de Bres, Verpleegster 1e kl. bij het Krankzinnigenwezen, Schietbaanlaan 22, Rotterdam.
 J. Ph. Hogendijk, Ondercommissaris van Politie, Badhuisweg 65, Apeldoorn.
 Mevr. S. Chr. Bloemen geb. Varkevisser, Hoofdtelefoniste 1e kl. Tel. kt. Bandoeng, Theresiastr. 98, 's-Gravenhage.
 Ds. E. J. B. Janzen, Pred. Prot. Gemeente te Soerabaja, De Lairessestraat 156, Amsterdam.
 A. J. den Hond, Werktuigkundige 1e kl. Veiligheidstoezicht, Brandstraat 34, Haarlem.
 S. A. Blok, Ir. 2e kl. bij de W. en 's Lands B. O. W., Lepelstraat 4, Vlissingen.
 G. J. ter Poorten, Resident van Batavia, Thomsonlaan 40, 's-Gravenhage.
 G. C. Vis, Inspecteur van Financiën, Ruthardlaan 28, Bussum.
 Mej. V. Steevenz, Comm. bij de Bel. Soerabaja, Ger. Reijntstraat 36/8, Den Haag.
 R. J. F. van Zeben, Dir. Ned.-Ind. Artsensch. Soerabaja, Kostverlorenstraat 43, Zandvoort.

J. van der Valk, Leraar aan de Kon. Wilhelminaschool te Weltevreden, Warmonderweg 72, Oegstgeest.
 J. C. Elderenbos, tijd. wd. Commies 1e kl. bij de P.T.T.-dienst, Rietzangerweg 8, Amsterdam.
 J. A. Vorstman, gedipl. Gezaghebber B.B., De Rijpstraat 139 II, Amsterdam.
 H. Waldeck, Hoofdpol.opz. Alg. Pol., Oberramstadt Darmstadt.
 J. C. A. Richir, Hoofdcomm. S.S. en Tr., Voltastraat Den Haag.
 F. D. Fokkema, 1e Luit. Cav., Copernicusstraat 's-Gravenhage.
 L. J. M. Lentjes, Off. v. Gez. 2e kl., Weerdsingel W.z. Utrecht.
 H. W. Verment, Luit.-Kol. der Art., Hotel Victoria Breslau.
 F. K. E. Bicknese, dir. Apoth. 2e kl., Oranjelaan Rijswijk (Z.-H.).
 L. W. F. de Haze Winkelman, Kap. Inf., Daendelsedijk 67, Den Haag.
 C. Blonk, O.-Luit. apoth.-ass., Daguerrestraat 151, 's-Gravenhage.
 G. Kemper, 1e Luit. der Inf., Poste-restante, Amsterdam.
 J. Nagelmakers, Onderluit. der Art., Kon. Sophiestraat Den Haag.
 P. H. van Sprew, 1e Commies b. h. Dept. v. L., N. H., Eschdoornstraat 46, 's-Gravenhage.
 H. W. Werbrun, Ambt. 4e kl. In- en Uitvoerrechtent. Acc., Bonn a. Rijn.
 J. L. van der Bie, Controleur 1e kl. b. h. B.B., Reeweg 38, Dordrecht.
 F. A. Th. Jans, Opz. Ned. S.S. en Tr., Reinkenstraat 's-Gravenhage.
 A. Geenen, Mijnbouwkw. opz. 1e kl. dienst v. d. Mijnbouw, Beeklaan 280, 's-Gravenhage.
 K. J. Franciscus, Machinist 1e kl. b.d. S.S. en Th., Beeklaan 280, 's-Gravenhage.
 Mej. W. Charis, Onderwijzeres der 3e kl. bij het O. E. L. O., Wilhelminapark 21, Oegstgeest.
 J. Jorna, Gezaghebber bij het B.B., Beeklaan 385, 's-Gravenhage.
 J. P. Rosier, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O. Bosboom Toussaintstraat 53, Heemstede.
 J. C. Oosterlaan, Hoofdagent 2e kl. bij de Alg. Politie Agnietenstraat 87, Arnhem.
 H. Lutgens, Commies op het Ass.-res. kant. te Koentgan, Obrechtstraat 499, 's-Gravenhage.
 R. Boynger, Ingenieur 1e kl. bij de S.S. en Tr., Schwarspanierstr. 15, Weenen IX.
 P. Links, Techn. ambt. 1e kl. bij den P.T.T.-dienst Regentesselaan 166, 's-Gravenhage.
 J. K. Lüber, Adj.-controleur bij de Belastingen, Obrechtstraat 411, 's-Gravenhage.
 J. G. Slijt, Politie-opziener bij de Veldpolitie, Trompsstraat 5, 's-Gravenhage.
 J. G. Kesseling, Politieopziener bij de Veldpolitie, Schaepmanstraat 81, Nijmegen.

MET PENSIOEN:
 A. C. Bobbert, dir. O. v. Gez. 2e kl., Hotel Oranjelaan Mecklenburg, Nassaulaan 1, Harderwijk.
 J. J. Munniks de Jongh, Luit.-Kol. der Inf., p.a. N. Handel Mij., 's-Gravenhage.
 J. C. van Bortel, Onderwijzer 1e kl. bij het Openb. Westersch L. O., Arnh. Bovenweg 157, Driebergen (Utr.).

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 53

Académie Kousen
 ELASTISCH - ZONDER GUMMI
 Speciaal geschikt voor de Tropen
 Tegen spataderen,
 na beenbreuk, v. fraaien beenvorming
DEN HAAG - TELEFOON 31818

Mutatiestaat van 29 Mei tot 5 Juni.

Nieuwe Leden Geïntroduceerd door:

L. M. Premsele, Amsterdam, Roemer Visscherstr. 36 huis. f 5. } Secretaris Afd. Amsterdam.
 J. J. W. Mulder, Amsterdam, Emmastraat 32. f 5. }
 J. F. de Jong, Oud Gezagvoerder K.P.M., Hilversum, Hoflaan 24. f 5. } den heer C. M. van der Schoot te Hilversum.
 P. W. v. Doorn, Den Haag, van Diepenburchstr. 22. f 5. } den heer J. Hut te Den Haag.
 J. J. Claasen, Den Haag, Schenkstraat 230. f 5. }
 Nederl.-Indisch Pers-Archief, Weltevreden, Pegangsaan 28. f 5. } Eigen aanmelding.

Adresveranderingen

A. C. Overgaauw, 1ste Werktuigkundige Gouv. Marine, van: Amsterdam, 1ste Helmersstraat 71, naar: Weltevreden, p.a. Hoofdkantoor Scheepvaart.
 P. A. J. Moojen, van: Amsterdam, Stadhouderskade 114 naar: Blaricum, Bierweg.
 Mevr. A. Bierens de Haan-Temminck, van: Bloemendaal, naar: Zandvoort, Pension „Marina”, Boulevard P. Loo 3.
 W. Louwe, Rotterdam, van: Oude Dijk 204 B naar: Messcherstraat 35.
 J. L. van der Bie, Controleur B. B., van: Sindjai naar: Dordrecht, Reeweg 38. f 5.
 D. Burger, Oud Ass-Resident, van: Laan van Poot 152 naar: Sweelinckplein 70.
 Probolinggo-Stoomtrammaatschappij, Den Haag, van: Schuytstraat 151, naar: Raamweg 21.
 Prof. D. G. Stibbe, Den Haag, van: Statenlaan 2, naar: Koninginnegracht 39.
 Mevrouw de weduwe H. W. van Dalfsen, geb. d'Ecluse, van: Bandoeng terug naar: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 31. f 5.
 L. Th. J. Wolterbeek Muller, Den Haag, van: Statenlaan 118, naar: Kanaalweg 3.
 Mr. Dr. H. Zaalberg, Oud Directeur v. d. Pensioenfondsen voor de Koloniale landsdienaren, Den Haag, van: Van Beverningkstr. 21, naar: Bilderstraat 42.
 A. A. C. Nix, Ass.-Resident, van: Den Haag, Papaverhof 29, naar: Weltevreden, p.a. Dep. van B.B.
 D. A. van Waardenburg, Officier van Gezondheid, blijft te Makassar (overplaatsing naar Weltevreden ingetrokken).
 P. C. van der Wolk, Leraar H.B.S., van: Soerabaja, Melatiweg 8, naar: Apeldoorn, Gardeniërslaan 26. f 5.
 K. F. Arolds, Gep. O.-I. Ambtenaar, Apeldoorn, van: Koppellaan 7, naar: Jachtlaan 43.
 Dr. J. H. N. van der Burg, Leraar A.M.S., Weltevreden, Alataslaan, van: 36 naar: 8.
 Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg, Den Haag, van: J. P. Coenstraat 19 naar: de Bruijnstraat 38.
 Mevrouw de weduwe A. C. van de Poll-Welsink, van: Utrecht, Justus van Effenstraat 29, naar: Wapenveld (Gld.), Huize „de Dreef”.